

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

APLIKACE TERAPEUTICKÉHO PARADIGMATU PŘI PRÁCI S PĚSTOUNY

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Tereza Vaňková
Vedoucí práce: Mgr. Lenka Tkadlčíková

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 12. 2. 2024

Tereza Vaňková

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala Mgr. Lence Tkadlčíkové za odborné vedení mé práce, za její cenné rady a podporu při psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování také patří celé mé rodině za podporu ve studiu i při psaní této práce.

Obsah

Seznam zkratk.....	8
Představení tématu	9
1 Rešerše zdrojů.....	11
2 Vymezení pojmů.....	14
2.1 Náhradní rodinná péče.....	14
2.2 Pěstounská péče.....	15
2.3 Kdo je pěstoun	16
3 Legislativní zakotvení dané problematiky.....	18
4 Propojení tématu se sociální politikou.....	21
4.1 Funkce sociální politiky	21
4.2 Principy sociální politiky.....	23
4.3 Rodinná politika	24
4.4 Nástroje sociální politiky.....	26
4.5 Vzdělávání pěstounů	26
4.5.1 Odborná příprava.....	27
4.5.2 Průběžné vzdělávání pěstounů	28
5 Propojení tématu s teoriemi sociální práce.....	30
5.1 Význam komunikace v pěstounské péči.....	31
5.2 Etické hledisko	32
6 Vybrané metody a techniky sociální práce.....	34
6.1 Sociální práce s rodinou	34
6.1.1 Model růstu.....	35
6.2 Systemický přístup	37
6.3 Přístup zaměřený na řešení.....	38
7 Metoda Kid's Skills.....	42
8 Analýza potřebnosti	44
8.1 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu.....	44
8.2 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně	44
8.3 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR	45
8.4 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému	47
8.5 Specifikace stakeholderů – subjektů zapojených do problematiky v různých rolích	48
8.6 Závěr analýzy potřebnosti	50
9 Představení projektu	51
10 Cíl projektu	52
11 Popis cílové skupiny	55

12 Klíčové aktivity	57
13 Indikátor splnění	66
14 Management rizik	70
15 Výstupy a předpokládané výsledky projektu.....	73
16 Popis přidané hodnoty projektu.....	76
17 Harmonogram – Ganttův diagram.....	78
18 Rozpočet	79
19 Logframe projektu	82
Závěr.....	84
Anotace.....	85
Annotation	86
Seznam grafů.....	87
Seznam tabulek.....	88
Bibliografie.....	89

Seznam zkratek

ZSPOD – Zákon p sociálně-právní ochraně dětí

OZ – Občanský zákoník

ZDVOP – Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

PP – Pěstounská péče

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NRP – Náhradní rodinná péče

Představení tématu

Pěstounská péče představuje jednu z forem alternativní rodinné péče, která zajišťuje stabilní a láskyplné prostředí pro děti, jež nemohou žít se svými biologickými rodiči. Pěstounské rodiny hrají klíčovou roli při poskytování péče a podpory těmto dětem, jak v každodenním běžném životě, tak i v jejich emocionálním a sociálním rozvoji.

Stát na základě soudního rozhodnutí svěřuje za určitých podmínek dítě dočasně do péče jiné osoby. Svěřuje jí část práv a povinností obdobných právům rodičů, ale mezi pěstouny a dítětem nevzniká příbuzenský vztah. Pěstoun není zákonným zástupcem dítěte a nemá k dítěti vyživovací povinnost (Matoušek, 2013, s. 467).

Pěstounská péče je velmi náročná a vyžaduje nejen specifické vzdělání a dovednosti, ale také empatii, trpělivost a schopnost pracovat s různými emocemi.

V České republice je stále větší nedostatek pěstounů, hlavně těch dlouhodobých. Naopak, počet dětí umístovaných do ústavní péče v posledních třech letech lehce stoupá. Jedná se tak o začarovaný kruh, který je v České republice převážně ze strany státu nedostatečně řešen. Podle oficiálních statistik Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky z roku 2023 [online]) bylo na základě rozhodnutí do pěstounské péče umístěno 1 615 dětí, z toho 1 081 dětí bylo svěřeno do péče příbuzných nebo blízkých osob. Nejvyšší počet dětí umístěných v pěstounské péči byl ve věkové kategorii mezi 10 a 14 lety (420 dětí). Naopak nejnižší počet dětí v PP bylo v rozmezí věkové kategorie 3 a 5 let (344 dětí). Celkový počet dětí v pěstounské péči k 31.12.2023 činí 12 354 dětí. Z toho svěřené do péče osobám blízkým nebo příbuzným je 8 918 dětí. K 31.12. 2023 je zaznamenáno celkem 11 891 osob v České republice, kterým bylo svěřeno alespoň jedno dítě do náhradní rodinné péče. Počet žádostí žadatelů o pěstounskou péči zařazených do evidence k 31.12. 2023 je celkem 617.¹

Děti umístované do pěstounské péče často čelí výzvam při navazování vztahu s novými pěstounskými rodiči. Je proto nezbytné zaměřit se na posílení vztahu a komunikace mezi pěstounem a dítětem, neboť pevný vztah a efektivní komunikace umožňují dítěti vyjádřit své emoce, potřeby a obavy, čímž se následně buduje hlubší důvěra a vzájemné porozumění mezi oběma stranami. Tento aspekt může hrát klíčovou roli při zvládání případných traumat z předchozího prostředí v biologické rodině.

Stav terapeutických přístupů v České republice je poměrně rozmanitý. Existuje široká škála terapeutických metod a přístupů, které jsou v různých oblastech využívány. Mezi

¹ MPSV – roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023

nejčastěji používané terapeutické přístupy patří systémová a systemická terapie, rodinná terapie, kognitivně-behaviorální terapie a mnoho dalších.

Pěstounská péče se v České republice v posledních letech rozvíjí a zdokonaluje. Existuje zde celá řada organizací, institucí a programů zaměřených na podporu pěstounských rodin a péči o děti umístěné do pěstounské péče. Terapeutické přístupy v oblasti pěstounské péče zahrnují mnoho různých metod a intervencí, které mají za cíl posílit vztahy v pěstounské rodině a podpořit komunikaci mezi členy rodiny.

Cílem této bakalářské práce je proto zpracovat projekt, který bude zaměřený na aplikaci vybraných terapeutických metod a technik, kdy hlavním záměrem projektu bude posílení komunikačních dovedností s vizí zlepšení vztahu mezi pěstounskými rodiči a dětmi, které jsou jim do péče svěřeny.

Následující text je rozdělen do 17 kapitol. V teoretické části jsou popsány základní pojmy, se kterými se v rámci práce budeme setkávat. Třetí kapitola se zaměřuje na legislativní ukotvení daného tématu v České republice. V propojení tématu se sociální politikou jsou zmíněné funkce a principy, které jsou s tématem práce úzce spjaty. V páté kapitole je popsáno propojení tématu s teoriemi sociální práce, na které úzce navazují vybrané metody a techniky práce.

Devátá kapitola popisuje již samostatnou projektovou část, kde bude čtenáři představen projekt a následně jeho cíl. V následujících kapitolách budou jednotlivě popsány cílové skupiny projektu, klíčové aktivity a jejich indikátory splnění.

V následujících kapitolách je detailně popsáno management rizik, očekávané výstupy a výsledky navrhovaného projektu. Poslední části obsahují popis přidané hodnoty projektu, časový plán klíčových aktivit, rozpočet a Logframe projektu.

1 Rešerše zdrojů

Za účelem získání uceleného pohledu na tuto problematiku je nutné využít relevantních zdrojů a informací, které jsou dostupné v odborné literatuře, monografii nebo na webových stránkách specializovaných organizací. Cílem této rešerše zdrojů je tedy přehledně shrnout nejnovější poznatky z oblasti pěstounské péče a vypíchnout tak ucelený pohled na její výzvy a přínosy pro děti a rodiny, kteří se do této péče zapojí.

Rešerše zdrojů byla prováděna pomocí elektronických databází Multivyhledávač EDS, dále pak přes internetový vyhledávač Google Scholar. Byla použita klíčová slova jako pěstounská péče, foster care, děti, rodina, komunikace, systémový přístup, arteterapie.

Dále byly provedeny rešerše výzkumných prací, odborných článků a projektů na související témata. Dalším zdrojem byly internetové stránky doprovázejících organizací specializujících se na problematiku dětí. Současně byly vyhledávány zákony v online databázi na webu Zákony pro lidi, které jsou volně dostupné.

Výchozími zdroji byla odborná literatura od autorů, kteří se tématem zabývají např. Igor Tomeš se svým dílem Úvod do teorie a metodologie sociální politiky, Oldřich Matoušek, Pavel Navrátil. V rámci kapitoly propojení se sociální politikou byl výchozím autorem Vojtěch Krebs a jeho kniha Sociální politika. Pro kapitolu propojení s teoriemi a metodami sociální práce byli výchozími autory Lucie Smutková a Zdeněk Matějček.

V databázi Multivyhledávače EDS jsem po zadání kombinace klíčových slov našla celkem 3 823 zdrojů. Mezi nimi byly eKnihy, odborné články, novinky, akademická periodika, časopisy, elektronické zdroje atd. Omezila jsem tedy vyhledávání na rok 2012–2023.

Stejně jsem postupovala i v případě vyhledávání v databázi Google Scholar, kdy jsem po zadání klíčových slov dostala celkem 10 400 výsledků. Po odstranění duplicit z obou databází bylo nalezeno celkem 452 zdrojů v plnotextu.

Z vybraných zdrojů jsem pro analýzu zařadila tři klíčové texty, které poskytují ucelený pohled na problematiku pěstounské péče z různých perspektiv. Tyto zdroje obsahují informace o aktivitách pro pěstounské rodiny, procesu pěstounské péče a situacích, které v této péči mohou nastat.

Lze tedy konstatovat, že i přes široký výběr dostupných zdrojů byla část textů vyřazena na základě těchto kritérií: nedostupnost dokumentu v plnotextu, nezabývaly se pěstounskou péčí z pohledu sociální práce dostatečně, či se soustředili na problematiku pěstounské péče z psychologického hlediska.

Dále bylo třeba zajistit, aby vybrané zdroje pokrývaly různé aspekty tématu a poskytovaly komplexní pohled na problematiku.

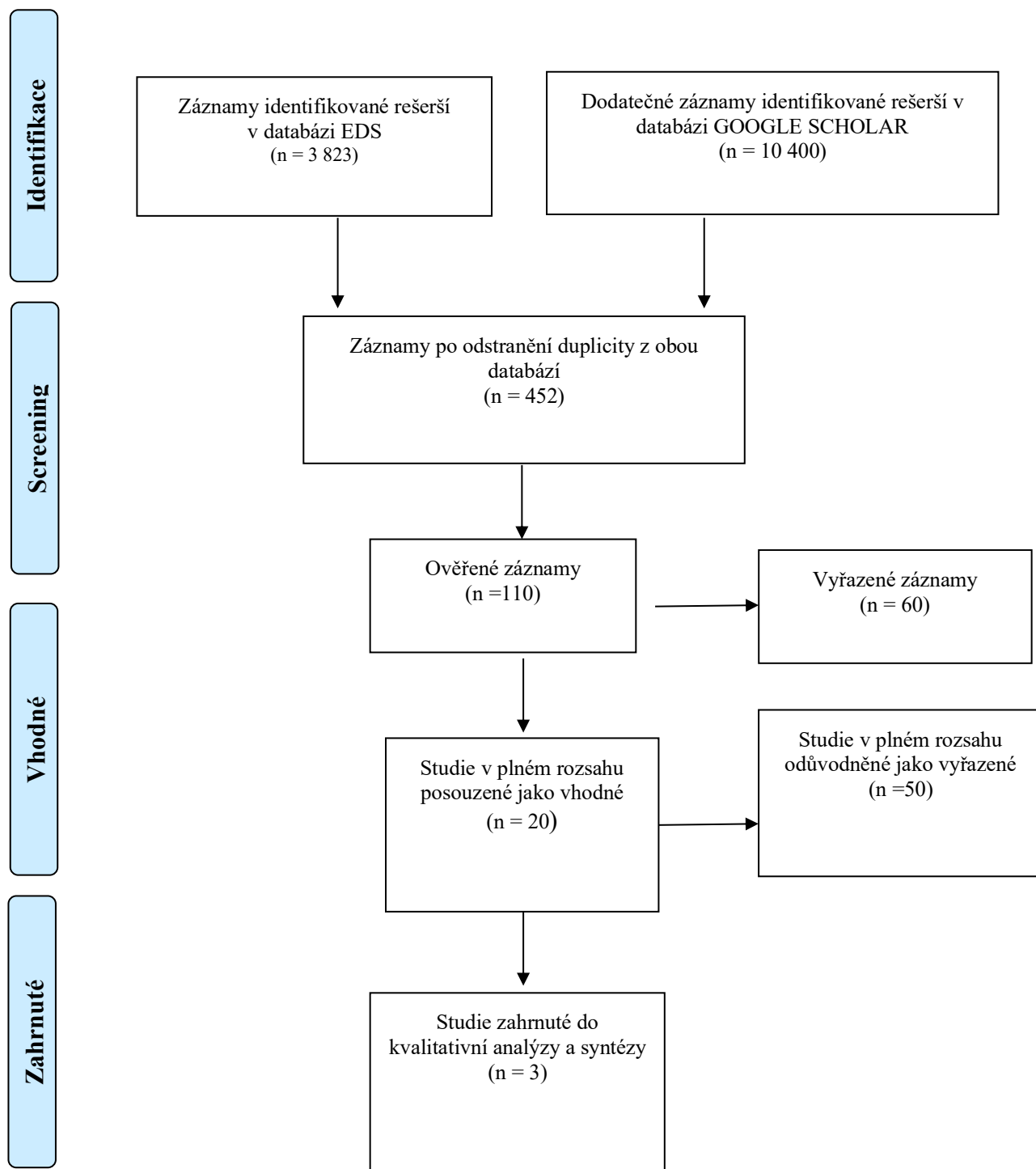
Po použití těchto vyřazovacích kritérií bylo vybráno celkem 30 textů, z toho do analýzy byly zařazeny 3 z nich, a to: Absolventská práce od autorky Bc. Kateřiny Hladké na téma Využitelnost aktivit pro pěstounské rodiny realizovaných nad rámec povinného vzdělávání doprovodnou organizací EUROTOPIA.CZ, o. p. s., na Jesenicku, která zahrnuje rozhovory s pěstouny, doprovázejícími organizací EURO. Dále pak od autorky Hany Pazlarové, kniha: „Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese“, která se zaměřuje na podporu pěstounských rodin a popisuje zde celkový proces pěstounské péče a specifické situace, které v rodině mohou nastat. Následně článek od Pavly Štochlové „Influence of features of children suitable for substitute family care on their adoption and placement in foster care“ popisuje situaci umisťování dětí do osvojení či pěstounské péče v České republice. V článku jsou také zahrnuta teoretická východiska, která se týkají činnosti orgánu sociálně právní ochrany dětí v souvislosti se žadateli o osvojení a pěstounskou péčí.

Texty a zdroje, které se nevztahovaly k problematice pěstounské péče, terapeutických metod a technik, nebo které nebyly dostupné v celém rozsahu byly vyřazeny.

Je evidentní, že existuje mnoho autorů a institucí, jež se aktivně angažují v propagaci pěstounské péče jak v České republice, tak i v zahraničí.

Co se tedy týče problematiky pěstounské péče v České republice i zahraničí, lze najít spoustu prací, ať už z pohledu veřejnosti, pěstounských rodin, či právě sociálních pracovníků.

Na následujícím Flow diagramu můžete vidět, jak jsem s výsledky zdrojů postupovala dále.

Graf Flow diagram 1

2 Vymezení pojmů

Kvalifikační práce se zaměřuje na oblast sociální práce s dětmi a rodinami. Krebs (2015, s. 381) definuje rodinu jako „soubor společně bydlících a hospodařících manželů nebo partnerů s dítětem nebo dětmi nebo jednoho rodiče s dítětem nebo dětmi“. Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, má každý rodič vůči svým dětem rodičovskou odpovědnost, která může být omezena pouze soudním rozhodnutím. Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti i práva, jako je péče o zdraví dítěte, podpora rozumového, citového a mravního vývoje, zajištění ochrany dítěte, udržování styku s ním, poskytování výchovy a vzdělání a správu jeho jmění. Rodičovská odpovědnost vzniká narozením dítěte a zaniká, když dítě dosáhne svéprávnosti.

2.1 Náhradní rodinná péče

„Náhradní rodinná péče (NRP) je forma nekolektivní péče o ohrožené děti, která je vykonávána náhradními rodiči v jejich rodině, která tak dětem umožňuje vyrůstat v prostředí, které je nejvíce podobné jejich vlastní rodině“ (MSPV, 2023, [online]).

Většina dětí, které jsou umístěny do náhradní rodinné péče, pochází z institucionálního prostředí nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (MPSV, Průvodce náhradní rodinnou péčí, 2009). Oblast NRP upravuje z. č. 89/2012 Sb. a z. č. 359/1999 Sb. [online]).

Náhradní rodinná péče zahrnuje tyto formy:

- svěřením dítěte do péče jiné osoby,
- pěstounskou péčí,
- pěstounskou péčí na přechodnou dobu,
- osvojení,
- poručenství.

Pojem „náhradní rodičovství“ znamená, že dítě není vychováváno svými biologickými rodiči a místo toho se o něj starají jiní lidé. Cílem je poskytnout dítěti prostředí, které se co nejvíce podobá životu v rodině biologické, tedy přirozené. (Bubleová 2010) tvrdí, že v důsledku tohoto problému existují instituce, sociální pracovníce, dětské domovy, ústavy, ale i lékaři a psychologové, kteří se snaží hájit zájmy opuštěných dětí.

Primárním právem a zároveň povinností obou rodičů je poskytovat dětem vhodnou péči a podporu pro jejich zdravý vývoj. Nicméně ne všichni rodiče jsou schopni nebo ochotni tuto roli plnit. V případech, kdy děti nemohou vyrůstat ve vlastní rodině z různých důvodů, je

nezbytné hledat optimální alternativu v podobě náhradní péče, což je jedním z hlavních úkolů orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

2.2 Pěstounská péče

Ve slovníku sociální práce zní definice pěstounské péče dle Matouška (2003) takto: „forma náhradní rodinné péče, kterou v ČR garantuje a financuje stát. Rozhodnutí o svěření dítěte do pěstounské péče přísluší soudu. Soud dítě svěří do pěstounské péče, pokud to zájem dítěte vyžaduje a pokud osoba pěstouna poskytuje záruky řádné výchovy dítěte“ (Matoušek, 2003, s.143).

Středisko náhradní rodinné péče [online]) definuje pěstounskou péči následovně: „pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, při které pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Z právního hlediska ale mezi pěstounem a dítětem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem, tak jak je tomu v případě osvojení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemá k dítěti vyživovací povinnost. K výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte (zpravidla biologického rodiče dítěte), případně soud.“

„Pěstounská péče je státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo do společné pěstounské péče manželů“ (Matějček, 2002, str. 16).

Podle Aliance náhradních rodin je „pěstounská péče formou náhradní rodinné výchovy. Děti do pěstounské péče svěřuje soud v případech, kdy se o ně rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Dítě v péči pěstounů neztrácí kontakt s biologickou rodinou. Rodiče i nadále vůči dítěti plní povinnosti a práva vyplývající z jejich rodičovské odpovědnosti, s výjimkou těch, které soud udělil pěstounovi“.

Gabriel (2008, str. 51) uvádí, že pěstounská péče může existovat ve dvou formách: individuální a skupinová. Individuální pěstounská péče probíhá v běžném rodinném prostředí, kde pěstoun poskytuje péči jednomu nebo více dětem. Na druhé straně skupinová pěstounská péče se realizuje v zařízeních zřizovaných obcemi nebo jinými organizacemi, které poskytují pěstounům byty pro rodiny s větším počtem dětí. Pěstouni v těchto zařízeních uzavírají smlouvy se zřizovatelem a jsou za svou péči odměňováni, často formou mzdy. Do těchto zařízení jsou

umístovány děti, pro které je problematické najít rodinu. Nejčastěji se jedná o sourozenecké skupiny, děti s různými druhy postižení nebo děti odlišného etnika.

Forma pěstounské péče se dělí na tzv. **zprostředkovanou** pěstounskou péči, kdy o dítě pečuje osoba vybrána krajským úřadem a má nárok na dávku „odměna pěstouna“ a **nezprostředkovanou** pěstounskou péči, kdy o dítě pečuje osoba jemu příbuzná nebo jinak blízká, která má nárok na dávku „příspěvek při pěstounské péči“. Rodiče mají nadále k dítěti vyživovací povinnost i rodičovskou odpovědnost.

2.3 Kdo je pěstoun

Pěstoun je člověk, který se dobrovolně rozhodl poskytnout domov a péči dítěti, které není jeho biologickým potomkem. Pěstoun přijímá dítě do své rodiny a poskytuje mu lásku, péči a podporu, jak fyzickou, tak emocionální. Jeho úkolem je zajistit dítěti bezpečné a stabilní prostředí pro jeho vývoj a růst.

Zákon definuje pěstouna jako „osobu, která má předpoklady, zejména morální a zdravotní, pro zajištění řádné výchovy dítěte, a který způsobem svého života i života své rodiny, v níž bude dítě vychováváno, zaručuje, že bude pěstounskou péči vykonávat ku prospěchu dítěte“.

„Pěstounem se může stát fyzická osoba nebo manželský pár, do jejichž péče bylo svěřeno dítě, které není právně volné, ale z rozličných příčin toto dítě nemůže vyrůstat v biologické rodině. Pěstoun je ještě před přijetím dítěte do své péče odborně proškolen“ (Gabriel, 2008, s. 47).

Rozhodne-li se člověk věnovat pěstounství, musí počítat s tím, že je to běh na dlouhou trať. Musí být připraven na ztrátu soukromí, dále na to, že bude středem pozornosti svého okolí. Musí počítat s tím, že svým rozhodnutím ovlivní život nejen svých dětí, ale i širší rodiny (Prošková, 2012, s. 116).

„Pěstoun je člověk, který se rozhodne přijmout k sobě do rodiny nevlastní dítě a věnovat mu stejné množství péče, pozornosti a lásky, jako by bylo jeho vlastní“ (Gabriel, Novák, 2008, s. 47).

Zákon č. 89/2012 S. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (§ 966) hovoří o povinnostech pěstounů. Pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat. Pěstoun je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných záležitostech. Vyžadují-li to okolnosti, stanoví další povinnosti a práva pěstouna soud.

Dle zákona č. 359/1999 Sb. má osoba pečující a osoba v evidenci právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže dítě dosáhlo dvou let. Dále má osoba právo na poskytnutí psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců. Pěstouni mají také právo na podporu při organizaci kontaktů dítěte s biologickou rodinou a jsou jim poskytnuty příležitosti pro kontinuální odborný rozvoj a zdokonalování potřebných dovedností v průběhu kalendářního roku. Zároveň je jim poskytnuta možnost neustále zlepšovat své odborné znalosti a dovednosti, které jsou nezbytné pro úspěšné poskytování pěstounské péče.

Povinností každé pečující osoby je si zvyšovat znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. V souladu s individuálním plánem ochrany dítěte má pěstoun povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožňovat styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak (Zákon č. 359/1999 Sb.).

3 Legislativní zakotvení dané problematiky

Legislativní rámec dané problematiky vychází z celé řady právních předpisů a mezinárodních úmluv. V současné době je náhradní rodinná péče v České republice upravena především dvěma zákony – Zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen ZSPOD) a Zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ).

V roce 1999 byl přijat **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**. Od počátku roku 2013 vstoupila v platnost novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 401/2012) a o rok později nový občanský zákoník č. 89/2012, který obsahuje rodinné právo. S novým občanským zákoníkem byl zákon o rodině č. 94/1963 Sb. zrušen. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí upravuje proces umisťování dětí do pěstounské péče a stanoví pravidla pro hodnocení a schvalování pěstounských rodin. Také upravuje práva a povinnosti pěstounských rodin a způsob, jakým jsou pěstounské rodiny sledovány a hodnoceny.

Zákon také upravuje postup při řešení situací, kdy jsou děti ohroženy z důvodu například zanedbání péče, týrání, zneužívání nebo jiných forem špatného zacházení. Dále stanoví pravidla pro poskytování sociálních služeb dětem a jejich rodinám, jako je například pěstounská péče, adopce, terénní práce s rodinou nebo rodinná poradna. Pěstounská péče může být poskytována buď v rámci náhradní rodinné péče (což zahrnuje pěstounskou péči a adopci), nebo v institucionální péči (např. v dětských domovech).

Zákon stanoví, že dítě musí být umístěno do pěstounské péče v souladu s jeho zájmy a potřebami. Při posuzování situace, kdy je dítě ohroženo, musí být vždy přihlédnuto ke všem okolnostem případu, a to včetně názoru dítěte, pokud to jeho věk a zralost umožňují.

Pěstounská péče by měla být poskytována v takovém rozsahu a kvalitě, aby dítě bylo vychováno v rodinném prostředí, které mu poskytuje pocit bezpečí, stability a přijetí.

Zákon o sociálně právní ochraně dětí stanovuje povinnost orgánů péče o děti (zejména orgánům sociálně-právní ochrany dětí a soudům pro mládež) při své činnosti spolupracovat s dalšími subjekty, jako jsou školy, zdravotnická zařízení, neziskové organizace nebo policie (MPSV, 2000 [online]). V roce 2021 prošel paragraf 27a zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí novelou č. 363/2021 Sb. a nově stanoví povinnost krajských úřadů vést evidenci osob, které jsou schopny poskytnout přechodnou pěstounskou péči. Do této evidence jsou zařazeni žadatelé na základě odborného posouzení, které zahrnuje informace o tom, zda mají předpoklady pro výkon krátkodobé péče o dítě a také péče o novorozenecké dítě (Novela zákona, [online]). Novela zákona také upravuje finanční příspěvky pro pěstouny, péči o děti vyžadující okamžitou pomoc, a vymezuje zaopatřovací příspěvek pro mladé dospělé opouštějící

náhradní péči. Odměny pro pěstouny jsou nově vázány na minimální mzdu a životní minimum, což usnadňuje rozhodování o jejich výši.

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, stanovuje rámec pro poskytování pěstounské péče a definuje práva a povinnosti pěstounů vůči dětem v pěstounské péči. S blížící se novelou zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, která má být účinná od ledna 2025 a zmiňuje rušení kojeneckých ústavů pro děti do tří let, vyvstává otázka, co dělat s dětmi, zejména vzhledem k současné nedostatečné dostupnosti pěstounů v celé republice. Tato novela se však nevztahuje na děti s těžkým zdravotním postižením a děti umístované do zařízení sourozeneckého typu jako jsou školské dětské domovy (Dítě a rodina, 2023, [online]).

Dle Matouška a Pazlarové je úkolem orgánů sociálně-právní ochrany dětí chránit zájmy nezletilých dětí (Matoušek, Pazlarová, 2016, s. 35). V současné době patří k těmto orgánům na území České republiky Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské úřady, Úřad práce a obecní úřady obcí s rozšířenou působností i obecní a újezdní úřady. Součástí ZSPO je také povinné vzdělávání pro náhradní rodinnou péči zprostředkovanou dle § 19 zákona 359/1999 Sb. Délka přípravného kurzu je u dlouhodobých pěstounů minimálně 48 hodin a u pěstounů na přechodnou dobu jde o 72 hodin (2024, [online]).

Další klíčový dokument pro náhradní rodinnou péči včetně, je **Úmluva o právech dítěte** (2023, [online]). Úmluva je zakotvena ve Sbírce zákonů č.104/1991 Sb. a je mezinárodní smlouvou, kterou v roce 1989 přijala Valná hromada OSN. Úmluva chrání práva dětí a definuje základní principy, které by měly být dodržovány při zajišťování jejich ochrany a rozvoje. Mezi tato práva spadá například právo na přístup ke zdravotní péči, vzdělání, volný čas, rodinu, ochranu před násilím a zneužíváním, ochranu před diskriminací a podobně. Odstavec 1 článku 3 zákona č. 104/1991 Sb., který je součástí Úmluvy o právech dítěte, stanoví, že zájem dítěte musí být na prvním místě zohledněn při všech aktivitách, které se týkají dětí. Odstavec 2 článku 3 téhož zákona poté uvádí, že státy, které přijaly tuto úmluvu, se zavazují poskytnout ochranu a péči nezbytnou pro blaho dítěte a zároveň respektovat práva a povinnosti rodičů a zákonných zástupců (2023, [online]).

„Respektovat rodinu jako základní jednotku společnosti a jako přirozené prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet a prospívat všichni její členové, zejména pak děti“ (Vyskočil, 2014, str.2).

Dříve, do roku 1989 tyto skutečnosti upravoval zákon o rodině č. 94/1963 Sb. a zákon o pěstounské péči č. 50/1973 Sb. Historicky byl zákon č. 50/1973 Sb. hlavním legislativním dokumentem, který upravoval pěstounskou péči a vymezoval, že by pěstounská péče měla být poslední možností až po využití jiných forem péče o dítě. Nicméně, postupem času došlo k

revizi těchto právních předpisů a v roce 2000 byl tento zákon zrušen a nahrazen novými právními normami.

Dále nesmíme opomenout Zákon č. 363/2021 Sb., který upravuje původní zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Zákon podrobně reguluje činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které jsou součástí systému náhradní rodinné péče. Tento zákon se rovněž zaměřuje na práva a povinnosti pěstounů a věnuje se také otázkám týkajícím se dávek pěstounské péče. Novela tohoto zákona byla schválena v září 2021 a platí od ledna roku 2022. Zabývá se především zvýšením finančních příspěvků pro pěstouny, upravuje příspěvky a okruhy péče týkající se zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen ZDVOP), ruší umístování dětí mladších tří let do ústavní péče a vymezuje tzv. zaopatřovací příspěvek pro mladé dospělé odcházející z náhradní péče, ať už pěstounské či ústavní. Odměny pro pěstouny jsou nově vázány na částky minimální mzdy a životního minima, takže nebude nutné o jejich výši rozhodovat každý rok znovu. Zaopatřovací příspěvek pro mladé lidi vycházející z náhradní výchovy, kteří chtějí dále studovat, činí 17 250 Kč měsíčně. Novela počítá s tím, že od roku 2025 budou děti do tří let věku umístovány pouze do péče fyzických osob, výjimku představují sourozenecké skupiny či děti s postižením (MPSV, 2024) [online]).

Občanský zákoník, zejména jeho část věnovaná rodinnému právu, hraje klíčovou roli v upravování práv a povinností pěstounů a dětí v pěstounských rodinách. Je však důležité zdůraznit, že právní předpisy v této oblasti se mohou měnit a vyvíjet. Zrušení předchozího zákona o rodině a jeho nahrazení novým občanským zákoníkem představuje významnou změnu v právním rámci péče o děti v pěstounských rodinách.

Celkově je legislativní rámec náhradní rodinné péče v České republice dynamický a podléhá pravidelným změnám a aktualizacím, aby lépe odpovídal potřebám dětí a pěstounských rodin v současném prostředí. Zajištění adekvátní péče a ochrany pro děti v náhradní rodinné péči je prioritou, která vyžaduje neustálou pozornost a úsilí ze strany relevantních orgánů a institucí.

Nyní přecházím ke kritické reflexi současného stavu legislativního systému v České republice. I přes existenci zákonů a nařízení, které tuto oblast regulují, je zde stále mnoho nedostatků a nejasností v praxi. Například nedostatečné zajištění kvalitního a dostupného terapeutického vybavení, adekvátního školení pěstounů v terapeutických metodách a technikách, a zohlednění finančního aspektu, aby bylo zajištěno, že terapeutické služby jsou dostupné všem pěstounským rodinám bez ohledu na jejich finanční situaci. Dále je nutné zvážit, zdali je současná legislativa dostatečně flexibilní a přizpůsobivá k individuálním potřebám dětí a pěstounů, zejména v situacích, kdy se mění jejich životní situace nebo potřeby.

4 Propojení tématu se sociální politikou

Tématem náhradní rodinné péče se zabývá přímo MPSV, odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí. „Výchova dětí a péče o jejich příznivý vývoj je především právem a povinností obou rodičů. Ne všichni rodiče se však chtějí nebo mohou o své děti starat. V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní péče, což je též jedním z úkolů orgánů sociálně-právní ochrany dětí“ (MPSV 2021[online]).

Igor Tomeš (2010, s.30) definuje sociální politiku jako: „soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního nebo jiného nebo soustavy nástrojů. Projevuje se rozhodováním (nebo nerozhodováním) a činnostmi (či nečinnostmi) sociálních subjektů“.

Sociální politika je soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení a fungování sociálního systému (Matoušek, 2003, s. 211).

Sociální politika je definována také jako „snaha zdokonalit životní podmínky lidí cílevědomou činností státu, organizací a institucí, usilujících o vytváření podmínek, které omezují sociální nerovnováhu a zajišťují harmonický vývoj jedinců, skupin a společnosti“ (Duková, a kol.2013, s. 52).

4.1 Funkce sociální politiky

Základními funkcemi rodiny jsou dnes v našem typu společnosti ekonomické zajištění a emocionální podpora všech členů rodiny. Kromě toho je to výchova dětí. Aby rodina mohla zmíněné funkce naplňovat, je třeba aby měla určité kompetence. Základními kompetencemi jsou v oblasti pro život: zajistit si určitou úroveň příjmů, hospodařit s příjmy, zajistit si bydlení, udržovat si domácnost ve stavu odpovídajícím potřebám členů rodiny. Dalšími kompetencemi dospělých členů rodiny jsou: sladit své fungování v rodině (včetně schopnosti konstruktivně řešit konflikty), kooperovat v kontaktech s širší rodinou a se sociálním okolím. Pokud jde o děti, hlavní kompetence dospělých spočívají v přijímání dětí, vnímání jejich potřeb a naplňování těchto potřeb: určování pravidel chování a jejich konzistentním uplatňování;

monitorování aktivit dětí v době, kdy nejsou s dospělými členy rodiny (Oldřich Matoušek, Sociální encyklopedie, str. 302, 2013).

„Sociální politika plní v životě jedince i společnosti vícere funkce, jejichž vedoucím motivem by mělo být respektování a naplnění cílové funkce sociální politiky“ (Krebs, 2015, s. 56). V sociální politice jsou nejčastěji uváděny tyto funkce sociální politiky:

- Ochranná
- Rozdělovací a přerozdělovací
- Homogenizační
- Stimulační
- Preventivní

Krebs (2015, s. 62) ve své publikaci Sociální politika zmiňuje, že je z jeho pohledu posláním stimulační funkce: „podporovat, podceňovat, vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců a sociálních skupin jak v oblasti ekonomické, tak mimo ni. Je tedy zaměřená na ovlivňování žádoucího, chtěného, zamyšleného vývoje sociálních a ekonomických procesů, jevů a vztahů“. Dle Krebsova (2015) popisu, vnímám tuto funkci jako součást vzdělávací politiky, kterou lze aplikovat na podporu vzdělávání a zdokonalování komunikace mezi pěstouny a sociálními pracovníky. Tento přístup by mohl pěstouny motivovat k získání nových dovedností, a schopností reagovat na specifické situace. Průběžné vzdělávání by mohlo dále podpořit jejich osobní a profesní rozvoj a posílit jejich kompetence a sebejistotu v rámci pěstounské péče.

Igor Tomeš (2010, s. 23) naopak popisuje funkce státu trochu jinak než Krebs (2015, s.62), a to jako:

- „**Funkce ochranné:** Ochranné a pořádkové funkce souvisejí s vnější a vnitřní bezpečností;
- **Funkce pořádkové a hospodářské:** Souvisejí s výrobou a spotřebou, s materiálním životem (existencí) člověka.
- **Funkce socializační, integrační a reintegrační:** jsou spojeny s účastí jedince na společném dění. Umožňují lidem stát se sociálními tvory a integrovat se do společenských systémů nebo se do nich reintegrovat, když z nich z různých důvodů dříve vypadli.
- **Funkce kontrolní:** vztahují se k udržení pořádku mezi lidmi ve společnosti. Plní je státní instituce, např. soudy, politické instituce, jako jsou politické strany a politická hnutí, a zájmová sdružení a jiné nevládní subjekty.

- **Funkce solidaritní:** Funkce solidaritní či vzájemnostní souvisejí s omezováním nežádoucího sociálního napětí a s vyrovnáváním nežádoucích rozdílů, které mohou ve společnosti působit až kolaps“.

Dle uvedených funkcí, bych pro svoji práci zvolila funkci solidaritní, která může pomoci k posílení společenství pěstounů, podpoře jejich vzájemné spolupráce a vyrovnání nežádoucích rozdílů, což v konečném důsledku přispěje ke zvýšení kvality a účinnosti péče poskytované pěstouny.

Více však rámci mojí práce upřednostňuji funkci stimulační, jak ji popisuje Krebs (2015). Věřím, že stimulace a podpora komunikace mezi pěstouny a sociálními pracovníky a následně mezi pěstounem a dítětem, je klíčovým faktorem pro dosažení úspěšné interakce, a následnou aplikací terapeutického paradigmatu v praxi a zlepšení péče o děti. Na rozdíl od funkcí socializační, integrační a reintegrační, které popisuje Tomeš (2010, s. 23), a které se zaměřují více na začlenění do společenských systémů.

4.2 Principy sociální politiky

„Sociální politika směřuje k ovlivňování (ke změně) sociální reality (sociálního systému). Přitom musí respektovat určité základní principy, tj. myšlenkové postupy, vedoucí ideje, které jsou pro ni určující, které jsou ji vlastní a které se v ní také promítají“ (Krebs, 2015, s. 26).

Dle Krebse (2015, s. 27), principy, které jsou pro sociální politiku všeobecně považovány za typické, určující a nejvýznamnější jsou:

- Princip sociální spravedlnosti,
- Princip sociální solidarity,
- Princip ekvivalence,
- Princip subsidiarity,
- Princip participace.

Z výše uvedených principů se k tématu mojí práce nejvíce hodí princip sociální spravedlnosti, neboť jak uvádí Krebs (2015, s. 27): „sociální spravedlnost je klíčovým principem sociální politiky“. Dále o ní Krebs říká: „lze ji vymezit pravidly, podle nichž jsou ve společnosti rozdělovány příjmy a bohatství a také životní příležitosti a předpoklady (např. vzdělávat se, zvyšovat své kompetence atd.) mezi jednotlivé občany, případně sociální skupinu“. V kontextu pěstounské péče a práce s dětmi, princip sociální spravedlnosti vyžaduje, aby byly pěstounské služby a podpora poskytovány spravedlivě všem pěstounům a jejich svěřeným dětem. To znamená, že každý pěstoun a každé dítě by měli mít stejné možnosti a

přístup ke kvalitní péči a podpoře, bez ohledu na jejich rodinné zázemí, sociální postavení nebo životní podmínky.

Josef Macek (1925) hovoří o třech zásadách sociální spravedlnosti. **Každému stejně** (zásada, jež zdůrazňuje, že všichni jedinci mají právo na rovné zacházení a rovné příležitosti. Tato bakalářská práce si klade za cíl zajistit rovné možnosti v oblasti vzdělávání, podpory a služeb pro všechny pěstouny a děti v jejich péči. To znamená, že by se měla poskytovat stejná úroveň podpory a péče všem pěstounům a jejich dětem, bez ohledu na jejich individuální pozadí, pohlaví nebo etnický původ. **Každému podle jeho potřeb** – tímto bych se v rámci mojí práce zaměřila na to, aby bylo důsledně porozuměno konkrétním potřebám všech pěstounů, účastníků se tohoto projektu a následně jim byla poskytnuta intervence pomocí terapeutických přístupů, využitelných v praxi. **Každému podle jeho zásluh**, což v kontextu mojí práce může znamenat ocenit a podpořit úsilí pěstounů v péči o děti a poskytovat jim uznání za jejich důležitou roli v životech dětí. To v závěru může motivovat pěstouny k dalšímu rozvoji a zlepšování svých dovedností a schopností.

4.3 Rodinná politika

Téma této práce spadá do oblasti rodinné politiky, jejímž cílem je snížení ekonomického zatížení rodin v souvislosti s péčí o děti, podpořit rodiny s různými potřebami, jako jsou neúplné rodiny, rodiny s členem se zdravotním postižením, rodiny s třemi a více dětmi a další rodiny ohrožené chudobou.

„Rodinná politika ve své podstatě představuje souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny“ (MPSV, 2008).

Rodinná politika se zaměřuje na zlepšování a posilování rodinných vztahů a rozvoj rodičovských dovedností, což má zásadní význam i v kontextu pěstounské péče. Tato podpora může přispět k prevenci rozpadu rodin a zároveň snížit riziko ukončení pěstounské péče.

Anthony Giddense (1999, s. 156) definuje rodinu jako, „skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí“.

Dle Sobotkové lze rodinu definovat jako „skupinu lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i

když jde například o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd“ (I. Sobotková, Psychologie rodiny, 2001, s. 22).

Dle Krebse (2015, s. 404) plní rodina funkci biologickou, sociální, ekonomickou a výchovnou. Zároveň Krebs (2015, s. 404) zmiňuje, že je cílem rodinné politiky zmírňovat narůstající náklady rodin souvisejících s přítomností dětí v rodině a podporovat prorodinné prostředí.

Mezi klíčové cíle rodinné politiky spadá zejména podpora rodin a optimalizace jejich funkčnosti za účelem odstranění překážek, které by mohly narušovat stabilitu rodinného prostředí a bránit schopnosti poskytnout dětem adekvátní péči pro jejich celkový rozvoj. Dále se rodinná politika zaměřuje na vytváření vhodných podmínek pro fungování rodin a na posilování uvědomění si a respektování rodinných hodnot. Zároveň klade důraz na rozvoj rodičovských dovedností a zodpovědnosti v rámci celé rodiny (MPSV, 2008).

Krebs ve své knize (2015, s. 385) zmiňuje, že hlavním cílem rodinné politiky je v moderních státech zmírňování narůstajících nákladů rodin.

Potůček (1995, s. 101) popisuje, že má rodinná politika vliv na vznik, existenci a zánik rodin, a také na postavení jednotlivých členů rodiny v rámci právního, ekonomického, sociálního a kulturního kontextu.

Dále Potůček (1995, s. 106) popisuje, že se rodinná politika zabývá i právními aspekty vztahů mezi členy rodiny, kde stát přebírá určitou roli v regulaci partnerství a ochraně práv dětí v rodinném prostředí.

Koncepce rodinné politiky, kterou vláda schválila v roce 2017, a Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029, spolu s činnostmi, které s nimi souvisejí, jsou klíčovými dokumenty týkajícími se současné rodinné politiky státu. Tyto strategie se zaměřují na řešení problematiky spojené s rodinami a dětmi v České republice.

„Cílem předkládané Národní strategie ochrany práv dětí na období 2021–2029 [online]) je vytvoření systému spolupráce, který zajistí ochranu dětí a zároveň zkvalitnění života všech dětí a rodin, primárně však dětí nacházejících se v obtížné životní situaci.³ Jde o spolupráci odborné i laické veřejnosti, veřejné správy (státní správy, samospráv) i nestátního sektoru (dobrovolných iniciativ, neziskových organizací atd.)“ (Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029, s. 4 [online]).

4.4 Nástroje sociální politiky

Dle Krebse (2015, s. 64) nástroje sociální politiky představují určitý systém, který se v čase pochopitelně vyvíjí, mění a zkvalitňuje vzhledem ke konkrétním záměrům sociální politiky.

Krebs (2015, s. 64) dále dělí nástroje na:

- **Právní normy:** k nimž patří zejména Ústava České republiky a Listina lidských práv a svobod, zákony, nařízení vlády ČR, vyhlášky ministerstev a ostatních úředních orgánů státní správy;
- **Ekonomické nástroje:** opatření, jež směřují k ovlivňování a přerozdělování zdrojů. Tyto nástroje se dále dělí na nástroje fiskální, úvěrové a cenovou politiku;
- **Sociální dokumenty:** koncepce, plány, programy a projekty organizací a institucí, jimiž se stanovují cíle sociální politiky;
- **Nátlakové akce:** používající se k prosazování zájmů některých sociálních skupin (stávky, petiční akce).

Co se týče využití nástrojů sociální politiky v moji práci, domnívám se, že je možné určité nástroje vzájemně propojovat. **Ekonomické nástroje** lze využít při zajištění kvalitního vzdělání pro pěstouny, formou incentivních programů, nebo formou různých vzdělávacích programů na rozvoj a posílení komunikačních dovedností.

V souvislosti se **sociálními dokumenty** je možné se zaměřit na projekty, které posílí povědomost o pěstounské péči o její důležitosti a přínosech pro společnost.

V oblasti pěstounské péče by **nátlakové akce** mohly být zaměřeny na prosazování práv a zájmů pěstounů a dětí v náhradní rodinné péči. Těchto akcí se mohou účastnit samotní pěstouni, sociální pracovníci i širší veřejnost, která se o tuto problematiku zajímá.

4.5 Vzdělávání pěstounů

Cílem strategické vzdělávací politiky **České republiky** [online] je: „zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život“. A dílčím cílem je: „snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů“.

V pěstounské péči existují dva druhy vzdělávání:

- Povinná odborná příprava náhradních rodičů před přijetím dítěte
- Průběžné vzdělávání náhradních rodičů po příchodu dítěte

Dítě se cítí v bezpečí, když má dospělý vše pod kontrolou. Při poskytování péče a bezpečí přijatému dítěti je důležité nastavit správné vedení, s čímž mohou pomoci informace týkající se výchovy. Základ vzdělávání je postaven na předávání informací mezi lidmi (Probudová, 2022 in Leat, 1993).

Úlehla (2007, s. 32) ve své knize Umění pomáhat popisuje, že pomoc a kontrolu lze uskutečnit profesionálními způsoby práce, mezi ně spadá i doprovázení. Tato forma pomoci je zaměřená na poskytování podpory a asistence jedinci či rodině. Doprovázející pracovníci se snaží aktivně podporovat a usnadňovat rozvoj a změny u daných osob, avšak v některých situacích mohou vykonávat i určitý dohled nebo kontrolu nad situací.

Mezi profesionální způsoby kontroly dle Úlehly (2007, s. 33) patří v rovině spolurozhodování: doprovázení – vzdělávání – poradenství a terapie. V rámci mé práce mi v kontextu sedí nejvíce způsob doprovázení, vzdělávání a poradenství.

Doprovázení je představováno jako spolupráce mezi pracovníkem a klientem, kdy klient přichází pro pomoc v souvislosti nelehké situace. Pracovník přizpůsobuje svou pomoc a podporu klientovi na základě jeho individuálních potřeb a požadavků (Úlehla (2007, s. 35).

Vzdělávání zde popisuje určitou "objednávku", kdy klient žádá pracovníka o informace, zkušenosti a vědomosti. V tomto kontextu je klíčové, aby pracovník disponoval dostatečnými informacemi o dané problematice nebo byl schopen klienta nasměrovat na zdroje, kde tyto informace získat (Úlehla (2007, s. 36). V souvislosti s doprovázením pěstounských rodin je vzdělávání klíčovou součástí. Pěstouni jsou povinni dle zákona absolvovat 24 hodin vzdělávání ročně, a stejně tak doprovázející pracovník. Tento požadavek je zakotven ve zákonech 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a 108/2006 Sb. o sociálních službách.

V rámci **poradenství** je spolupráce mezi klientem a pracovníkem zaměřena na poskytování pomoci, rad a nápadů, které jsou nastavovány na základě požadavků klienta. Pracovník prezentuje klientovi různé možnosti řešení a poskytuje mu širokou paletu cest, avšak konečné rozhodnutí je vždy na klientovi (Úlehla (2007, s. 37).

4.5.1 Odborná příprava

P pečující osoby vedené v evidenci mají právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců (MPSV, 2023[online]).

Důležitost odborné přípravy žadatele před přijetím dítěte spočívá zejména v tom, že si budoucí náhradní rodič ujasní svou motivaci, získá informace o dostupné pomoci a rozšíří si

své znalosti o náhradní rodinné péči, včetně možných rizik, která s tímto způsobem péče mohou souviset. Tato příprava však není jednorázová – následuje další povinné vzdělávání, které je dle zákona pro pěstouny povinné.

Přípravy pro žadatele jsou organizovány krajskými úřady. Je povinností každého žadatele splnit účast minimálně na 48 hodinách odborných příprav. U pěstounů na přechodnou dobu je délka odborné přípravy 72 hodin. Je to z důvodu zvýšených nároků týkajících se spolupráce s rodinou dítěte, která je nedílnou součástí tohoto typu péče. Také je potřeba připravit je na proces předání dítěte do trvalé péče, se kterým souvisí znalosti v oblasti monitorování, vyhodnocování a zaznamenávání vývoje dítěte (Pazlarová, 2016, s. 160).

Krajský úřad má také za úkol zajistit přípravu dětí, které žijí v rodině uchazečů o náhradní rodinnou péči. Příprava je přizpůsobena věku a mentální vyspělosti dětí (Proces zprostředkování, MPSV, 2024 [online]).

4.5.2 Průběžné vzdělávání pěstounů

Průběžné vzdělávání pěstounů je dalším druhem vzdělávání a je povinné pro všechny pěstouny, bez ohledu na typ péče, kterou poskytují. Podle § 47a odst. 2 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí mají pěstouni „právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti“. Toto právo je spojeno s povinností, která je upravena v písm. f) téhož ustanovení, která stanoví, že mají pěstouni povinnost „zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích“. Pokud je dítě svěřeno do společné péče pěstounů (nebo o něj osobně pečují dva poručníci), platí tato povinnost pro oba pěstouny (Příručka „Právní a finanční aspekty doprovázení pěstounských rodin“, 2013, s. 16 [online]).

U průběžného vzdělávání, stejně jako u odborných příprav, jsou oblasti studia stanovené Vyhláškou č. 473/2012 Sb. **V rámci průběžného vzdělávání jsou stanoveny následující okruhy:**

- Osvojení nových informací a dovedností souvisejících s péčí o dítě;
- Získání znalostí a dovedností týkajících se specifických skupin dětí, zejména dětí jiného etnika, se zdravotním postižením, sourozenců, dětí se syndromem CAN;
- Učení, jak zvládat krizové situace;
- Naučit se poskytovat péči v souladu s vývojovými fázemi dítěte;

- Příprava na navrácení dítěte do biologické rodiny nebo jeho přechod do jiné náhradní rodiny;
- Získání schopností připravit dítě na osamostatnění a odchod z náhradní rodinné péče (MPSV, Proces zprostředkování [online]).

Pěstounům je průběžné vzdělávání poskytováno prostřednictvím doprovázejících organizací, které nabízí různé formy vzdělávání a můžou přizpůsobit obsah vzdělávacích okruhů podle individuálních potřeb pěstounů.

Kromě účasti na pravidelných kurzech s fyzickou přítomností nebo pobytových kurzech existují také další formy vzdělávání, které mohou být využity, například e-learning, besedy, samostudium nebo vzdělávání poskytované přímo zaměstnanci doprovázejícího subjektu. (Příručka „Právní a finanční aspekty doprovázení pěstounských rodin“, 2013, s. 16).

5 Propojení tématu s teoriemi sociální práce

„V sociální práci se během 20. století vykrystalizovaly tři odlišné přístupy, které Payne (1997) označuje jako tzv. malá paradigmat, které se odlišují, jak svými filozofickými východisky, tak praktickými konsekvencemi. Jejich vymezení je zajímavé také s ohledem na vývoj české sociální práce, která svoji identitu znovu musí hledat (Navrátil in Matoušek, 2001 s. 187)“.

Tato paradigmat nazýváme:

- Poradenské paradigma
- Terapeutické paradigma
- Reformní paradigma

Pro tuto práci je klíčové paradigma terapeutické, a to z toho důvodů, že lze toto paradigma využít při komunikaci mezi pěstouny a sociálním pracovníkem prostřednictvím empatického naslouchání a projevování porozumění a respektu k jejich pocitům a zkušenostem. Otevřená a respektující komunikace je klíčová pro vytvoření bezpečného prostředí, ve kterém pěstouni mohou svobodně vyjadřovat své názory, otázky a obavy.

Terapeutické paradigma za hlavní faktor sociálního fungování považuje duševní zdraví a pohodu člověka. Sociální práce je pak v tomto pojetí chápána jako terapeutická intervence, která si klade za cíl pomoci jednotlivcům, skupinám i komunitám zabezpečit psychosociální pohodu. Principiální důraz je kladen na komunikaci a budování vztahu. Vychází se z toho, že proces interakce s druhými je tvůrčí proces, který obohacuje všechny zúčastněné (Matoušek, 2012, s. 187). Mezi techniky podle Navrátila, (2001, s. 187) patří aktivní naslouchání, autentičnost, empatie a přijetí klienta.

Druhé paradigma Navrátil (2000, s. 15) označil jako úsilí o reformu společenského prostředí (zkráceně reformní paradigma). V tomto paradigmatu se představa sociálního fungování pojí s vizí společenské rovnosti v různých dimenzích společenského života (Matoušek a kol., 2012, s. 188).

Třetí paradigma sociální práce Navrátil označil jako sociálně-právní pomoc (zkráceně poradenské paradigma). Sociální fungování zde závisí na schopnosti zvládat problémy a na přístupu k odpovídajícím informacím a službám. V tomto pojetí poradenského paradigmatu sociální práce usiluje o zlepšování systému formou poskytováním kvalifikovaného poradenství a informací sociálních služeb, jehož je součástí (Matoušek, 2012, Základy sociální práce, s.188).

5.1 Význam komunikace v pěstounské péči

Řezáč ve své publikaci Sociální psychologie (1998, s. 129) komunikaci výrazně propojuje s interakcí – „komunikace je symbolickým výrazem interakce. Verbálně či neverbálně, záměrně anebo spontánně, přesně či nepřesně vyjadřuje vztah mezi účastníky interakce. Zároveň znamená přenos informací, které zprostředkovávají vzájemné ovlivňování“.

Tubbs (in Vybíral, 2000, s. 19) vysvětluje komunikaci jako „proces vytváření významu mezi dvěma nebo více lidmi“. Naopak Kunczik popisuje komunikaci jako „jednání, jehož cílem z hlediska komunikátora je přenos sdělení jedné či více osobám prostřednictvím symbolů“ In Vybíral, 2000, s. 21.

Brožová a Doubková (Brožová Doubková, 2012, s. 6) uvádí, že komunikace je nástrojem spojování člověka s člověkem a také ve společnosti. Rozlišujeme dvě perspektivy tohoto pojmu – komunikace v užším a širším slova smyslu. Komunikaci často chápeme jako proces výměny informací v obecném smyslu a jako vzájemnou interakci mezi účastníky komunikace ve specifitějším smyslu. Pro tuto komunikaci je klíčový charakter vztahu mezi komunikujícími partnery.

Jak uvádí Trynia Kaufman, u dětí v pěstounské péči jsou traumatické zážitky z biologické rodiny běžné. Může to být důsledek zneužívání, zanedbávání nebo odloučení od rodičů. V tuto chvíli je potřeba, aby pěstoun uměl využívat základní principy efektivní komunikace (Foster Care, Special Education, and Learning and Thinking Differences; [online]).

Komunikace a terapeutické paradigma mohou být úzce propojeny, zejména v kontextu sociální práce a terapeutické intervence. Jak už jsem zmínila výše, dle Navrátila (2000) terapeutické paradigma v sobě zahrnuje různé metody a techniky, které slouží k podpoře a změně jednotlivců nebo skupin. Komunikace je zde klíčovým nástrojem, který umožňuje terapeutovi nebo sociálnímu pracovníkovi navázat vztah s klientem, porozumět jeho potřebám, problémům, cílům, a společně hledat řešení.

Jak popisuje Bubleová a kol. 2011, s.16, komunikace je velmi důležitá hned v několika směrech. Pokud se jedná o komunikaci mezi dítětem přijaté do péče, je potřeba předpokládat, že mohlo v minulosti projít určitým zklamáním nebo mu mohlo být ublíženo. Je proto nezbytné být trpělivý a respektovat čas, který dítě potřebuje k přizpůsobení se novému prostředí, novým lidem v jeho okolí a vypořádání se se změnami. Důležitým prvkem je také podporující a laskavý přístup spolu s individuálními komunikačními prostředky, které mohou napomoci k budování důvěry a posílení sebevědomí dítěte v náhradní péči mezi všemi členy v rodině.

Dle Havrdové (1999, s. 546) spadá dovednost komunikace do základních kompetencí každého sociálního pracovníka. Havrdová (1999, s. 52) také tvrdí, že z hlediska praktických dovedností v práci s klientem je klíčové přizpůsobit komunikaci v souladu s věkem, individualitou a prostředím klienta. Náročnost této úlohy závisí na znalosti pracovníka o klientovi a jeho životním prostředí, včetně podmínek, ve kterých žije. Klíčovým cílem je navázat kontakt s klientem a projevit empatii a porozumění jeho situaci. Jeden z účinných způsobů, jak toho dosáhnout, je použití záznamu videa, přepisu části rozhovoru nebo pozorování, což umožňuje lépe pochopit specifické potřeby a situaci klienta.

Jak hovoří Friedlová (2007, s.29), „člověk nemůže nekomunikovat nebo jinak řečeno – žádná odpověď je také odpověď“. Literatura dokládá, že rodiny, ve kterých je komunikace otevřená a respektující, mají tendenci lépe spolupracovat a podporovat se navzájem (Sobotková, 2012).

5.2 Etické hledisko

Podle Matouška (2003, s. 62) je etika sociální práce soubor mravních zásad, které by měl pracovník v sociálních službách dodržovat. Etika je filozofická disciplína, původem v řeckém slově „ethos“, která se zabývá hledáním dobrého a správného chování. Její snahou je ukázat, jakou cestou by se pracovník měl dát, nikoliv mu dát konkrétně vypracovaný návod (Heřmanová, 2012).

Sociální pracovník se při své práci setkává s různými etickými problémy a dilematy vyvstávajícími ze samotné podstaty sociální práce, která pro něj přináší situace. Musí nejen eticky hodnotit, vybírat možnosti, ale i rozhodovat. Eticky uvažuje při sociálním řešení, sběru informací, jednáních a při své profesionální činnosti o použití metod sociální práce, o sociálně technických opatřeních a administrativně správných postupech z hlediska účelu, účinnosti a důsledku na klientův život (Etický kodex sociálního pracovníka České republiky). Etický kodex sociálních pracovníků vychází ze Všeobecné deklarace lidských práv, z Listiny základních práv a svobod České republiky, ze Zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách a navazuje na zásady etiky sociální práce definované Mezinárodní federací sociální práce. Sociální práce a celkově pomáhající profese jsou často velmi úzce spojeny s oblastí etiky, která je ovlivňuje, a kterou si často pracovníci nemusí uvědomovat. Etika sociálním pracovníkům může být nápomocná v nalézání odpovědí na otázky, které neznají, nemají je a hledají na ně odpověď.

Využití etického hlediska v moji práci je velmi důležité hlavně z toho důvodu, že se pomocí etiky může vytvořit bezpečné a podpůrné prostředí pro pěstouny i sociální pracovníky, které podporuje celkové blaho všech zúčastněných stran.

V rámci mého tématu lze propojit terapeutické paradigma a komunikační dovednosti s etickým hlediskem, jež posiluje kvalitu a účinnost celého procesu. Právě díky tomuto propojení můžeme dosáhnout dlouhodobého pozitivního dopadu na rodiny i celou společnost.

Mezi první nedílnou součástí je určitě respekt a důstojnost vůči pěstounům. Pěstounská péče je velmi náročná a občas se může stát, že se pěstouni cítí opomíjeni a nedocení. Sociální pracovník by tedy měl respektovat důstojnost pěstounů a poskytovat jim značnou podporu a uznání, jež si zaslouží.

Dodržování etických principů nám umožňuje lépe porozumět potřebám druhých a vytvářet prostředí, ve kterém se lidé cítí slyšeni a respektováni. Správná komunikace je také klíčem k rozvoji důvěry a porozumění mezi jednotlivými členy a podporuje pozitivní změny v rámci celých pěstounských rodin. Vše je o komunikaci, která je spjata právě i s výše uvedenými etickými hledisky. Etické hledisko také zahrnuje dodržování důvěrnosti a ochranu osobních údajů. Celková etika by měla být promítnuta do všech aspektů práce s pěstouny, od vytváření terapeutických plánů až po komunikaci a interakce v rámci terapeutického procesu. Je také nezbytné pravidelně reflektovat etické rozhodnutí a konzultovat je s kolegy nebo supervizorem, aby bylo zajištěno, že veškeré terapeutické intervence jsou v souladu s etickými standardy a hodnotami profesní praxe.

6 Vybrané metody a techniky sociální práce

V rámci práce budou využity klíčové teorie sociální práce, konkrétně rodinná terapie a systemický přístup. Tyto teoretické přístupy poskytují základní rámec pro porozumění dynamice rodinných vztahů a interakcí, což je klíčové pro efektivní intervenci v pěstounské péči. Při práci s pěstounskými rodinami je možné aplikovat široké spektrum metod a technik, které lze flexibilně kombinovat.

Oldřich Matoušek (2013, s. 262-312) dělí metody následovně:

- Případová sociální práce neboli práce s jednotlivcem,
- Práce se skupinou/rodinou,
- Komunitní sociální práce.

6.1 Sociální práce s rodinou

Tato bakalářská práce se zaměřuje na práci s celou rodinou, proto je nezbytné zmínit metodu práce s rodinou, kdy jejím obecným cílem je posilování schopností rodiny řešit vlastní potíže. Sociální práce s rodinou vychází z různých disciplín, včetně psychoanalýzy, sociologie, psychologie, studia komunikace a rodinné terapie (Matoušek a kol., 2003). Důraz je kladen na to, že má rodina svou autonomii a odpovědnost za své jednání. Mezi základní funkce rodiny spadá ekonomické zabezpečení, emocionální podpora všech členů a výchova dětí, aby rodina disponovala určitými kompetencemi (Krebs, 2015).

Počátky sociální práce s rodinou

Rodina odedávna poskytuje podporu všem svým členům, nehledě na jejich handicap, který může být vrozený nebo získaný během života. Bez této podpory by mnozí členové rodiny nepřežili. Rodina je významným zdrojem podpory, ale také zdrojem nedorozumění a jiných problémů. Předpokládá se, že rodina by měla uspokojit rozličné potřeby všech svých členů, což někdy bývá náročným úkolem a zdrojem konfliktů. Tradiční společnost uznávala rodinu pro její ekonomickou a vztahovou solidaritu. V současných západních zemích převzal péči o lidi, kteří se ocitají v tíživé situaci, do velké míry stát (Matoušek, 2003).

Sociální práce s rodinou se začala vyvíjet s rozvojem sociální práce, která byla zaměřená na řešení problému jednotlivcem. Rodina byla vždy středem zájmu nejen sociálních pracovníků. S rozvojem sociální práce s rodinou se kladl velký důraz na to, že problémy

vznikající v rodině, se snadněji vyřeší, když se do procesu pomoci jednotlivci zahrne celá rodina (Brozmanová Gregorová, 2006).

Sociální práce s rodinou je multidisciplinární oblast, která se zabývá poskytováním podpory, poradenstvím a intervencemi, které mají za cíl zlepšit fungování rodiny a vzájemné vztahy mezi jejími členy (Matoušek a kol., 2003). Vzhledem k zaměření mé práce na pěstounské rodiny je důležité si uvědomit, že i tyto rodiny se často potýkají s komunikačními obtížemi, emocionálním napětím a problematickým chováním svých svěřených dětí. Sociální pracovníci tak hrají významnou roli jako prostředníci, kteří poskytují podporu a intervenují v řešení těchto komplexních rodinných dynamik.

Sociální práci s rodinou lze chápat především jako její podporu a obnovení fungování rodiny. Podpora rodiny je rovněž nazývána sanací rodiny. Jejím cílem je předejít, zmírnit, popřípadě odstranit vlivy, které ohrožují rodinu vyloučením ze společnosti, a mají ohrožující vliv na zdravý vývoj dítěte. Zároveň sociální práce s rodinou poskytuje ochranu a podporu rodičům i dítěti při zachování rodiny jako celku a snaží se změnit fungování rodinného systému. Především sociální pracovníci pracují s rodinou tak, aby dítě mohlo zůstat v biologické rodině, tedy předchází jeho odebrání a umístění do ústavní výchovy (srov. Bechyňová, Konvičková, 2008, Smutková, 2007).

Rozvoj práce s rodinou je úzce spjat se systémovou a ekologickou teorií a s rozvojem rodinné terapie. Sociální práce s rodinou čerpá z principů rodinné terapie, tzn., že se zaměřuje na studium vztahů a interakcí v rámci rodiny a na posilování schopností rodiny řešit své problémy. Tato přístupová metoda zdůrazňuje významné faktory, které ovlivňují rodinné prostředí a dynamiku, a pomáhá rodinám rozvíjet zdravé a funkční vzorce chování a komunikace.

6.1.1 Model růstu

Virginia Satirová, americká sociální pracovnice, psychologka a terapeutka, je známá svými metodami zkvalitňování komunikace jak v rodinách, tak i v příslušných organizacích. Je považována za jednu z předních osobností v oblasti rodinné terapie a je označována za „matku rodinné terapie“. Na základě své praxe vyvinula Model růstu, který slouží k efektivní psychoterapeutické práci. Vycházela z předpokladu, že jednotlivce lze nejlépe pochopit a léčit pouze v sociálním kontextu, zejména v rámci rodiny (Model růstu za hranice rodinné terapie, 2005, s.22). Považovala rodinu za systém, který se skládá nejen z jednotlivých členů, ale především ze vztahů mezi těmito členy. Terapeutický přístup je zaměřen na způsob komunikace

mezi členy rodiny a zdůrazňuje, že pro dosažení změn u jedince je nezbytné ovlivnit celý vztahový systém a kontext a změnit ho (Satirová, 2005).

Dle Satirové (2005, s. 20) je model růstu vnímán třemi způsoby. Definice vztahu, definice osoby, definice události. Model růstu definuje událost jako cirkulární uvažování a systémový přístup generující relevantnost, objevnost, informovanost, pořádek a spokojenost. Lidé vnímají změnu, jako možnost, které jsou otevření a očekávají ji. Satirová kladla důraz na vnímání rovnosti a hodnoty v lidských vztazích, terapii a lidské schopnosti udělat změnu. Tato perspektiva může být cenná i v kontextu mé práce, kdy zde změna může být chápána jako proces, který je provázen otevřeností a očekáváním v rozvoji otevřené komunikace a lepších vztahů v rodině. Satirová (2007, s. 70) popisuje, že Model růstu komunikaci definuje jako „verbální a neverbální chování v sociálním kontextu“. Naopak, sama Satirová vnímá komunikaci jako „verbální a neverbální proces tvorby požadavku“ a jako „naučenou prostřednictvím nevědomě přijatých modelů a vzorů“ (2007, s.71).

Zdůraznění rovnosti a hodnoty vztahů může poskytnout účastníkům v projektové části podporu a inspiraci k aktivnímu zapojení do terapeutických procesů a k hledání cest ke zlepšení jejich rodinných interakcí.

Virginie Satirová (2005) se zaměřovala na rozvoj sebeuvědomění a transformaci komunikačních vzorců v rodinách. Její model růstu rozlišuje několik klíčových aspektů, mezi něž patří vnímání světa, primární triáda (otec, matka a self (dítě)), sebeúcta-strach a identifikace nesprávných rigidních vzorců komunikace v rodině. Tyto vzorce mohou být obviňující, usmířující za každou cenu, chladně racionální nebo nevěcné a rušivé. Dále Satirová klade důraz na vnitřní interakce, které jsou klíčové pro porozumění vnitřním komunikačním procesům a emocionálním reakcím, jež mají kořeny v minulosti, zejména v dětství.

Práci s klienty popisuje čtyřmi po sobě jdoucími kroky, které zahrnují: hledání smyslu pro vlastní hodnotu, podporu sebepřijetí, učení odpovědnosti a podporu samostatného rozhodování. Tyto kroky jsou klíčové pro proces osobního růstu a transformace.

Technika sochání

Sochání je druh techniky, kterou lze aplikovat jak pro práci s jedincem, tak pro práci se skupinou. Zaměřuje se na neverbální interakci a symbolické ztvárnění vztahů a emocí. Účastníci fyzicky zastupují různé role a interagují s nimi v prostoru, což umožňuje prozkoumat skryté dynamiky a vzorce chování. Tato metoda podporuje expresi a uvědomění si emocí a vzorců, což může vést k hlubšímu porozumění sobě i vztahům s ostatními (Satirová 2005).

Použití techniky sochání v tématu práce s pěstouny může být prospěšné z několika důvodů. Sochání poskytuje alternativní formu komunikace, která může být pro některé děti a dospělé snadněji přístupná než slovní projev. Pomáhá vyjádřit pocity, myšlenky a potřeby skrze tvar a materiál, což může vést k hlubšímu porozumění a sdílení emocí. Prostřednictvím sochání mohou být také identifikovány a zpracovány skryté nebo neprobádaná emocionální témata, která v sobě dítě z předchozí rodiny nemusí mít zpracované. To následně umožňuje pracovat s klientem na řešení jeho potřeb a problémů.

Technika sochání umožňuje účastníkům projektu vytvářet fyzické nebo imaginární reprezentace svých vztahů a dynamiky v rodině pomocí soch nebo jiných vizuálních médií. Tyto reprezentace mohou být vytvořeny například pomocí figurín, kreslení, modelování nebo jiných materiálů. V projektové části účastníci mohou vizualizovat složité situace, vzájemné vztahy a emoce v rodině, což může napomoci k identifikaci a porozumění konfliktům a problémům v rodinném prostředí.

6.2 Systemický přístup

Kurt Ludewig (2011, s. 9) popisuje, že z psychoterapeutického hlediska chápe systémový přístup jako metodologii zakotvenou v charakteristickém systémovém myšlení. Koncept systémové terapie začal nabývat významu až v osmdesátých letech minulého století. Ludewig (2011) shrnuje základní teze systemického přístupu:

1. Vše řečené je řečeno pozorovatelem
2. Pozorovatel je jazykující živá bytost
3. Vše řečené je vytvořeno jazykováním
4. Reality jsou argumenty v konverzování
5. Systémy jsou komplexní jednotky vytvořené jazykováním
6. „Systemicky“ myslet znamená soustředit se na systémy

Tvrdí se, že skutečnost je v důsledku těchto tvrzení pouze "realitou v závorce", což znamená, že je pouze argumentem v rozhovoru. Vše je vytvářeno skrze komunikaci a pozorování, avšak pozorovatelé nemají žádný nástroj k přesnému zobrazení vnějších poměrů. Z toho důvodu nemohou překročit hranici toho, co lze vyjádřit pomocí jazyka. Jakékoli zdůvodňování může vést pouze k souhlasu pozorovatelů, ale nikoli k objevení nějakého nezávislého bytí.

Ivan Úlehla (2009, s. 108), český expert v oblasti systémové psychoterapie a supervize, uvádí, že v současné době je možné považovat systémový přístup za komplexní vědecký systém, který zahrnuje obecnou teorii, metodologii a klinickou praxi. Důležitým poznatkem je, že systémový přístup ovlivňuje především způsob myšlení. Z hlediska systemického přístupu je úkolem sociální práce, vykonávané sociálním pracovníkem: „vést dialog mezi tím, co chce společnost ve svých normách, a tím, co si přeje klient“ (Úlehla, 2009, s. 25). Hlavním úkolem systemické sociální práce je vymanit klienta z nepříznivé situace především prostřednictvím aktivace jeho vlastních zdrojů (Úlehla, 2009, s. 40).

Systemický přístup nejčastěji pracuje s těmito technikami: škálování, cirkulární dotazování, zhodnocení pozitiv, komplementární eskalace, konstruktivní dotazování, otázka po zázraku, technika zázračné změny, měřicí otázky, otázka „a co ještě?“ a mnohé další.

6.3 Přístup zaměřený na řešení

Základní myšlenky přístupu zaměřeného na řešení lze shrnout do následujících tří výroků (de Shazer & Dolan a kol., 2011, s. 16):

- „Nespravuj to, co není rozbité.“
- „Když něco funguje, dělej toho víc.“
- „Když to nefunguje, dělej něco jiného.“

Přístup je založen na hledání řešení namísto detailní analýzy problému a jeho příčin a vyvíjel se prostřednictvím výzkumu a pozorování, přičemž terapeuti sledovali otázky, chování a emoce, které klientům umožňovaly nalézt a uplatňovat řešení ve svém životě. Během krátké doby se rozšířil do několika různých oblastí, jako například poradenství, koučování, supervize, vzdělávání atd. Tento přístup byl inspirovaný prací Milтона H. Ericksona, který kladl důraz na využívání zdrojů, jež má klient k dispozici (Zatlkoukal, s. 47 2023).

SFBT se zaměřuje na cíl především způsobem krátkodobé terapie. Pro SFBT je klíčové udržovat trvalou důvěru v klientovu schopnost uvědomit si, co je pro něj nejlepší, a společně pak vytvořit efektivní plán, jak těchto cílů dosáhnout.

Přístup zaměřený na řešení (SFBT) může být využit k podpoře komunikace a spolupráce v pěstounské rodině prostřednictvím svého důrazu na hledání pozitivních změn. Terapeut využívá SFBT k podpoře pěstounů a jejich dětí ve vytváření konkrétních cílů a řešení pro zlepšení jejich vzájemné komunikace a spolupráce. To může zahrnovat otázky, které vedou pěstouny k identifikaci jejich silných stránek v komunikaci s dětmi a k nalezení konkrétních situací, kdy tato komunikace funguje nejlépe. Terapeut může také využít techniku „škály“, které

pomáhají pěstounům uvědomit si pokroky a úspěchy v komunikaci a spolupráci a posilovat jejich sebevědomí a motivaci k dalšímu rozvoji. Dalším prvkem SFBT může být zjišťování „výjimečných situací“, kdy dochází k pozitivním změnám v komunikaci a spolupráci, a jejich důkladné zkoumání pro identifikaci strategií, které lze dále rozvíjet a aplikovat v každodenním životě pěstounské rodiny. Terapeut také může pomáhat pěstounům vypracovat konkrétní akční plány a cvičení, které podporují komunikaci a spolupráci v jejich rodině a které jsou postaveny na jejich individuálních potřebách a preferencích.

Při využití přístupu zaměřeného na řešení (SFBT) v práci s pěstounskými rodinami je důležité zahájit proces podporující komunikaci a spolupráci identifikací pozitivních aspektů a úspěchů v jejich interakcích. Terapeut může provést sérii otázek zaměřených na to, co funguje dobře ve vztazích mezi pěstouny a dětmi, a co může být posíleno. Tyto otázky mohou vést k uvědomění si konkrétních situací, ve kterých komunikace a spolupráce probíhají bez problémů, a k identifikaci strategií, které jsou v těchto situacích účinné. Další fází může být práce s pěstouny na stanovení cílů, kterých by chtěli dosáhnout ve své komunikaci a spolupráci s dětmi, a vypracování konkrétních kroků k jejich dosažení (Zatloukal, s. 52 2023).

Existuje široká škála technik vycházejících z přístupu zaměřeného na řešení, pro tuto práci byly však vybrány dvě z těchto technik, které se ukázaly jako zvláště užitečné a vhodné pro podporu komunikačních vztahů mezi pěstouny a dětmi.

Škálování

V přístupu zaměřeném na řešení "škály" nejsou jednoduchým nástrojem. Zohledňují klientův postup v terapii a to, jaké kroky je ochoten podniknout, aby svůj posun zvýšil například z čísla 4 na číslo s minimální hodnotou 6 (Zatloukal, © 2010-2011).

Jedná se o techniku, která umožňuje klientovi vyjádřit své subjektivní vnímání současné situace a hodnotit, jak daleko již ve svém procesu pokročil. Tato metoda také usnadňuje sledování pokroku v práci mezi sociálním pracovníkem a klientem (Úlehla, 2009, s. 73-74). Pomocí této techniky budou pěstouni a jejich děti vedeny k tomu, aby vyjádřili své subjektivní vnímání své současné situace číslicí, a na které číslo by se chtěli následně dostat. a toho, jak daleko již ve svém procesu posílení komunikačních vzorců pokročili. V praktické části by bylo také umožněno identifikovat klíčové oblasti, na kterých je třeba pracovat i nadále, a ve kterých oblastech je již dosaženo plánovaného pokroku. Klíčové je postupovat postupně, aby klient postupoval po své vlastní škále. Během tohoto procesu se spolu s dítětem i pěstounem zároveň hledají kroky, které by jim pomohly dosáhnout určitého pokroku. Například jak se mu podařilo posunout se z úrovně 0 na 1 od posledního setkání a co je podle něj potřeba změnit, aby se

příště dostal na úroveň 4 (Zatloukal, Žákovský, 2019, s. 87). Aktivita bude v rámci projektové části využita na víkendovém výjezdu.

Zhodnocení pozitiv

Tato technika se zaměřuje na identifikaci a posílení pozitivních aspektů v životě pěstouna i dítěte, situaci nebo interakcích. Hlavním cílem je najít a zkoumat momenty úspěchu, síly a efektivní strategie, které klient v minulosti použil nebo v současnosti používá. Při použití této techniky se pracovník zaměřuje na klientovy zkušenosti a úspěchy, které mu pomohly překonat obtížné situace a dosáhnout vysněných cílů. Tím, že si klienti uvědomují a reflektují své pozitivní zkušenosti, se mohou cítit povzbuzeni a motivováni k hledání řešení svých současných problémů.

Zhodnocení pozitiv se často provádí prostřednictvím otevřených otázek, které podporují klienta k tomu, aby se zaměřil na své silné stránky, dosažené úspěchy a zdroje, které mu pomohly v minulosti. Tato technika je velmi užitečná při budování sebevědomí, podpoře pozitivního myšlení a posílení motivace klienta k dosažení dalších úspěchů, což má následně vliv i na komunikaci mezi oběma stranami (Conjoint Family Therapy, 1983).

Otázka „a co ještě?“

Tato otázka je klíčová v mnoha terapeutických přístupech. Jedná se o otázku, která otvírá a rozvíjí otázky následující. Cílem této techniky je, aby následovala otázka "a co ještě?", bez ohledu na to, jaká otázka je klientovi položena (Úlehla, 2007).

Pokud tuto otázku mám přirovnat k tématu práce, je vhodné ji položit v následujících situacích:

- Pěstouni vyjadřují, jak si představují situaci bez aktuálních problémů.
- Dochází k popisu fungujících postupů a situací.
- Diskutujeme o tom, co se v aktuální situaci daří.

V rámci terapeutického paradigmatu je klíčové chápat komunikaci jako prostředek pro prozkoumávání a řešení problémů v rodině. Otázka "a co ještě?" slouží jako nástroj pro prohlubování dialogu a uvědomování si možností a perspektiv, které mohou být dosud nedostatečně zkoumány. Ve chvíli, kdy pěstouni vyjadřují své představy o tom, jak by situace vypadala bez aktuálních problémů, které se svými dětmi aktuálně řeší, tato otázka pomáhá otevřít prostor pro další uvažování a hledání řešení. Stejně to funguje i naopak, když se pěstouni

rozpovídají o fungujících postupech a situacích. V tomto směru otázka "a co ještě?" podněcuje k hlubšímu zkoumání toho, co funguje dobře, a jak by se to ještě mohlo zdokonalit.

Cirkulární dotazování

Tato technika napomáhá k vzájemnému vcítění (empatii) mezi jednotlivými členy rodiny a zlepšuje jejich porozumění, které přispívá k budování vztahů mezi lidmi. Technika spočívá v příležitosti rozvíjet společnou pozitivní budoucnost. Záměrem není se ptát na názor klienta, ale na to, co si myslí nebo přeje jiný člen rodiny. Tímto způsobem dotazování vznikají nové informace, které jsou pro klienta velmi důležité. To následně vede všechny zúčastněné k novým myšlenkám v konkrétní situaci, kterou aktuálně řeší.

Cirkulární dotazování se zaměřuje na zkoumání rolí a funkcí určitého problému v rámci rodiny. Účastníci postupně sdílejí své pohledy na vztahy mezi jednotlivými členy, což umožňuje nejen terapeutovi, ale i ostatním účastníkům, lépe porozumět tomu, jak vidí situaci každý z nich (Ludewig, 1994).

7 Metoda Kid's Skills

Pro svoji práci jsem se rozhodla využít metodu Kids' Skills. Tato metoda v České republice není příliš známá ani využívána, jako jiné terapeutické přístupy, avšak má potenciál poskytnout cennou podporu při práci s dětmi v pěstounských rodinách.

Jedná se o způsob, jak transformovat dětský problém na příslušnou dovednost, která mu umožní překonat dané obtíže. Tento proces je založen na podpoře a průvodcovství dítěte při získávání potřebných dovedností či schopností, a to prostřednictvím tvořivého přístupu.

Tato metoda vychází z přístupu orientovaném na řešení, inspirovaném jak narativní, tak ericksonovskou psychoterapií (Dalet 2023[online]).

Metoda vznikla ve Finsku v 90. letech jako výsledek dlouhodobé spolupráce a supervize v jedné místní mateřské škole. Metoda není určena pouze pro děti, ale má širší uplatnění i u starších dětí a dospělých. V České republice také existuje rozsáhlejší program pro rodiče a pečující osoby, „Kids' Skills for parents and other carers“, který poskytuje praktické návody a podněty pro rodiče a ostatní pečující osoby, jak zlepšit vztahy a komunikační dovednosti s dětmi a řešit tak různé výzvy (Furman, © 2004).

Podstata metody Kids' Skills spočívá v schopnosti přeměnit problémy, se kterými se děti potýkají, na dovednosti. Základem metody Kids' Skills není o problémech hovořit, ale soustředit se pouze na dovednosti, které je třeba dítě naučit. Například, pokud má dítě problém s usínáním ve vlastní posteli. Místo toho, abychom se zaměřili na jeho strach, soustředíme se na dovednosti, "jak být odvážný ve své posteli". To lze podpořit různými aktivitami, jako je například vytvoření "speciálního rituálu na dobrou noc", kdy si dítě samo sestaví seznam věcí, které ho před spaním uklidňují, nebo společně s rodiči vymyslí příběh o odvážném hrdinovi, který se nebojí spát. Tyto aktivity nejenže pomáhají dítěti překonat jeho strach, ale také ho učí novým dovednostem a posilují jeho sebevědomí. Toto je konkrétní dovednost, která se dá nacvičit.

Tento model je vhodný pro implementaci v rámci přístupu zaměřeného na řešení, což je strategie, kterou následně plánuji využít v projektové části se záměrem posílení vztahu mezi dítětem a pěstounem. Je inovativní a snadno aplikovatelný. Některé konflikty vznikají z nedostatečné komunikace nebo proto, že dítě není schopno zvládnout určité dovednosti, což může být vnímáno jako problém. Získáním takové dovednosti, například schopnosti uklidit si pokoj, mohou být konflikty mezi pěstounem a dítětem vyřešeny.

Metodu Kids' Skills lze v projektu využít jako efektivní nástroj k podpoře komunikace a řešení případného problémového chování dětí, se kterým si pěstouni nevědí rady. Nejprve by

se provedla analýza chování dětí v pěstounské rodině a identifikovaly by se oblasti, ve kterých je potřeba podpořit rozvoj dovedností. Na základě identifikovaných problémů by se společně s pěstouny a dětmi stanovily konkrétní cíle, které by měly být dosaženy prostřednictvím metody Kids' Skills.

Během praktické části v rámci této aktivity by se pěstouni společně s jejich dětmi zaměřili na rozvoj konkrétních dovedností, které by dětem pomohly lépe porozumět sobě samým a lépe komunikovat s okolím. Tyto dovednosti mohou zahrnovat například schopnost emocionálního sebeovládání, vyjádření vlastních potřeb, a řešení konfliktů. Děti by se zapojily do různých aktivit a her, které systematicky podporují rozvoj těchto dovedností, jako je komunikace, spolupráce nebo řešení problémů. Tyto aktivity by byly navrženy tak, aby byly přizpůsobeny potřebám každého dítěte a aby podporovaly jeho specifické zájmy a schopnosti. Mohly by zahrnovat různé formy tvůrčích činností, role-playingu nebo diskusních kruhů. Důležité je, aby tyto aktivity nejenom rozvíjely požadované dovednosti, ale také podporovaly sociální, emoční a kognitivní rozvoj dítěte. Průběžně by se monitoroval pokrok dětí v rozvoji nových dovedností a jejich aplikace v běžném životě. Takto by se metoda Kids' Skills mohla stát užitečným nástrojem pro posílení komunikace a řešení problémů v pěstounských rodinách.

Autor publikace o terapii zaměřené na řešení, Ben Furman, vytvořil mobilní aplikaci Kids' Skills App, kterou si lze stáhnout do mobilního telefonu. S touto aplikací budeme hlouběji pracovat na víkendovém setkání. Hlavní výhodou této aplikace je její interaktivní charakter, který umožňuje pěstounům přístup k videím a článkům o dětských problémech a jejich možných řešeních prostřednictvím modelu Kids' Skills, kdykoli a odkudkoliv.

V projektové části pak lze metody přístupu zaměřeného na řešení, Kids' Skills a rodinné terapie vzájemně propojit prostřednictvím integrovaného přístupu ke zlepšení komunikačních vzorců a vztahů v pěstounských rodinách. Je možné začít přístupem zaměřeným na řešení, který se zaměřuje na identifikaci a posílení silných stránek rodiny a konstrukci cílů, kterých chce rodina dosáhnout. Poté lze použít metodu Kids' Skills, která pomáhá transformovat problémy či nesnáze dítěte na jeho vlastní dovednosti. Tímto způsobem se dítě a rodina zaměřují na budování konkrétních schopností potřebných k řešení jejich specifických výzev. Nakonec se může zapojit rodinná terapie, která poskytuje prostor pro sdílení emocí, porozumění vzájemným perspektivám a posílení vztahů uvnitř rodiny. Tímto integrovaným přístupem lze efektivně podpořit rozvoj komunikace a vzájemného porozumění v pěstounských rodinách.

8 Analýza potřebnosti

8.1 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu

Cílem analýzy potřebnosti této práce je zjistit, jak by terapeutické paradigma mohlo pomoci podpořit vztah mezi pěstouny a dětmi, a jaké problémy, výzvy nebo nedostatky v oblasti komunikace a vztahů mezi nimi existují. Tato analýza má za cíl k zajistit, aby byl projekt pro účastníky účinný a relevantní v rámci jejich potřeb. Na základě poznatků z analýzy bude lépe porozuměno konkrétním potřebám pěstounů a dětí což umožní lépe cílit intervence a podpůrné aktivity tak, aby co nejlépe odpovídaly jejich individuálním potřebám a přispívaly k rozvoji jejich vzájemné komunikace. Informace k problematice byly zjišťovány na základě vyhledaných odborných článků a internetových stránek, které se pěstounskou péčí zabývají. Statistiky a data, týkající se pěstounské péče byly získány z oficiálních zdrojů na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

8.2 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně

„Zatímco dříve klasickým případem dítěte do adopce bylo dítě neprovdané matky, zpravidla venkovské, která přišla do města za službou, tedy dítě zdravé, s normálním dědičným pozadím a víceméně neproblematické, je dnes situace jiná. Typickým dítětem přicházejícím do veřejné péče je nyní dítě z rodiny, která svou funkci neplní, z rodiny asociální, rozvrácené, alkoholické, zatížené psychopatií, takže hereditární pozadí takového dítěte a jeho vývojová prognóza jsou zpravidla více než problematické. Docházíme pak k zjištění, že máme celkově méně dětí pro adopci volných, a z těch že jen určité procento je pro adopci skutečně vhodných“ (Matějček, 1972 in Matějček, 1999, s. 43). Zdeněk Matějček ve své knize Co děti nejvíc potřebují (2015, s. 9) vysvětluje, že děti toho potřebují mnoho, největší hodnotu však představuje jistota ve vztahu ke svým lidem.

Existuje mnoho příčin, proč se někteří biologičtí rodiče rozhodnou vzdát se svých dětí a umožnit jim umístění do náhradní rodinné péče. Tyto příčiny se však často soustředí do několika hlavních oblastí, mezi které náleží například finanční problémy, nezaměstnanost, neschopnost zajistit dítěti základní potřeby, problémy s alkoholem nebo drogami, násilí v rodině, nebo neschopnost se postarat o dítě z důvodu trestné činnosti. Tyto faktory mohou mít vliv na kvalitu života dítěte a rodiny jako celku, mohou proto vést k narušení rodinných vztahů

a neschopnosti poskytnout dětem adekvátní péči a podporu. Umístění dítěte do náhradní rodinné péče pro něj může být v takových případech považováno za nejlepší možné řešení a umožnit mu získat stabilní a bezpečné prostředí pro jeho zdravý růst a vývoj.

Důsledky dané problematiky, které mohou vzniknout v rámci umístění dítěte do náhradní rodinné péče, jsou různé a závisí na konkrétní situaci. Mezi ty nejčastější se řadí u dětí v pěstounské péči například zlepšení zdravotního stavu, lepší kvalita vzdělání, získání podpory a pozitivních vztahů v rodině či bezpečné a klidné zázemí. Zároveň ale mohou být důsledky i opačného rázu. Dítě může mít psychické problémy spojené s oddělením od biologických rodičů, nejistotou ohledně jeho budoucnosti nebo ztrátou identity a sebeúcty. Mezi nejčastějšími důsledky u náhradní rodiny může být například získání nového člena rodiny a poskytnout mu tak bezpečné a stabilní zázemí.

Důsledky spojené s pěstounskou péčí mohou být velmi rozmanité a mohou vyžadovat různé formy terapeutické podpory. Například, pokud se dítě cítí izolované a opuštěné, využití terapeutického paradigmatu může sloužit k vytvoření bezpečného a podpůrného prostředí, kde dítě může sdílet své pocity a myšlenky. Sociální pracovník by tak mohl podporovat dítě v navazování a upevňování vztahů s ostatními lidmi a podpořit ho při získávání nových sociálních dovedností. Pokud má dítě problémy s emocionálním projevováním, terapeutické paradigma lze využít k poskytnutí emocionální regulace a podpory v řešení stresových situací.

8.3 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR

Na základě průzkumu odborné literatury a analýzy projektů v oblasti péče o pěstounské rodiny je patrné, že vztahové problémy v těchto rodinách často vyžadují dlouhodobou terapeutickou podporu a konzultace.

V České republice v rámci organizace SOS Dětských vesniček je v projektech kladen důraz na systematický přístup k podpoře komunikace mezi pěstouny a dětmi. To zahrnuje multidisciplinární přístup terapeutů a sociálních pracovníků, kteří poskytují komplexní terapeutické intervence. Jedním z přístupů je individuální terapie zaměřená na specifické komunikační problémy v rodině, která umožňuje pěstounům a dětem vyjádřit své pocity a potřeby s důrazem na empatii a porozumění. Zároveň se také využívá rodinná terapie, která umožňuje interakci a komunikaci mezi členy rodiny za účelem identifikace a řešení konfliktů a nedorozumění. Dále se v rámci projektů SOS vesniček organizují speciální vzdělávací programy a kurzy zaměřené na rozvoj komunikačních dovedností pro pěstouny i děti. SOS vesničky také podporují komunikaci prostřednictvím rodinných aktivit a událostí, jako jsou

společné výlety, sportovní akce nebo umělecké dílny. Tyto aktivity nejen posilují vztahy mezi pěstouny a dětmi, ale také vytvářejí prostor pro neformální komunikaci a sdílení zážitků (SOS Dětské vesničky, 2024 [online]).

Ráda bych zmínila projekt s názvem: Jedno dítě a dvě rodiny – inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů (2020, [online]). Projekt reaguje na současný stav, kdy po umístění dítěte do jakékoliv formy pěstounské péče chybí odborná podpora rodičů ke změně situace, vrozených vztahů a budování zdravé identity dítěte a bezpečné vztahové vazby. Projekt navrhuje komplexní podporu vlastní rodiny dítěte, a to v úzké spolupráci s pěstouny aktuálně pečujícími o dítě. Přináší inovativní prvek v podobě systematického a koncepčního propojení služeb pro rodiče dětí a služeb pro pěstouny a zajištění cílené podpory rodičů. Smyslem projektu je podpořit vznik efektivního a komplexního systému podpory rodin, kde z různých příčin muselo dojít k umístění dětí mimo péči rodičů do NRP. Celkovým cílem projektu je dosažení změny v dosavadním přístupu k práci s rodinou umístěného dítěte: umístění do PPPD/PP je jedním z nástrojů komplexního řešení situace dítěte a jeho rodiny. Zároveň prosazení inovativního přístupu: doprovázení dítěte v pěstounské péči = systematická práce s rodiči i pěstouny. Předkládaný projekt nabízí komplexní podporu rodiny dítěte umístěného v pěstounské péči s cílem posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy a podporovat rodiny v péči a výchově jejich dětí. Do systému SPOD projekt přináší inovativní prvek v podobě systematického koncepčního propojení služeb pro rodiče umístěných dětí a služeb pro pěstouny a zajištění cílené podpory rodičů (pomocí konkrétních nově navržených nástrojů), vedle již nyní státem garantované podpory pěstounské péče“ (Triada poradenského centra, z.ú.). Projekt byl realizován v období od 1. 4. 2020 a byl ukončen 30. 6. 2022 [online].

Dalším zajímavým projektem od Triady poradenského centra, z.ú. je Podpora rodinných vztahů a vazeb dětí mimo péči rodičů (2020, [online]).

„Cílem projektu je zejména zajistit dětem kontakty, vztahy a vazby s rodiči (případně jinými příbuznými a blízkými osobami) v situaci, kdy je dítě mimo péči rodičů (dítě umístěné v ÚV, ZDVOP, PP, PPPD). Udržení vztahových vazeb dítěte s rodiči a širší rodinou je základním předpokladem pro zdravý psychosociální vývoj dítěte, proces dospívání a plnohodnotný život v dospělosti. Umístění dítěte mimo rodinu je dočasným řešením, a aby tomu tak mohlo být, je třeba rodiče dále aktivizovat a poskytnout jim nezbytnou podporu. Z hlediska vztahové vazby, minimalizace traumat na straně dítěte a zabezpečení všech jeho potřeb je třeba, aby kontakt dítěte s rodiči nebyl přerušen. Snažíme se tedy v co nejkratší době zprostředkovat kontakty mezi rodiči a dětmi, což obnáší i poskytnutí základní orientace v systému SPOD, informování o právech a povinnostech jednotlivých aktérů, rozhovory o potřebách dítěte i

poskytnutí psychické podpory rodičům. Fakt, že jsou rodiče v celém systému zorientováni, rozumí všem potřebám svých dětí a cítí podporu, přispívá sekundárně k tomu, že jsou schopni lépe vstupovat do interakce s pečujícími osobami, neobviňují je z toho, že jim chtějí jejich děti vzít, a průběh kontaktů pak není nikterak konfliktní. Za důležité také považujeme to, aby rodiče byli schopni udržovat kontakt s dítětem pravidelně. Z naší praxe víme, že rodičům v tom často brání různé objektivní i subjektivní příčiny. Prostřednictvím poradenství a doprovázených kontaktů vedeme rodiče k překonání těchto obtíží a rozvoji všech potřebných kompetencí. Rodiče podporujeme v takových aktivitách s dětmi, aby v rámci jejich vzájemného setkání s dětmi docházelo k udržení či prohloubení rodinných vztahů a vazeb. Rodiče mají možnost využít přímou materiální podporu zejména na zaplacení jízdného za dětmi (případně dětí za rodiči), zaplacení aktivit, které umožní rodině trávit společný čas mimo zařízení pečující o dítě a v odůvodněných případech, kdy jsou děti umístěny v dětských domovech vzdálených od místa bydliště rodičů, máme možnost uhradit nocleh, tak, aby mohli s dětmi strávit např. celý víkend“ (Triada poradenského centra, z.ú., 2020, [online]).

Oba projekty jsou realizovány v rámci Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu a celkové aktivity projektu jsou podpořeny z dotačního programu Rodina MPSV ČR (2023, [online]).

Užitečným zdrojem pro moji práci byl i výzkum od doc. PhDr. Ireny Sobotkové, CSc, Rodinná resilience: klíč k lepšímu fungování rodin a výzkum "Biologická a pěstounská rodina: pohled dospělých, kteří byli vychováni mimo vlastní rodinu" (2011-2012, [online]). Ten popisuje, jaký postoj mají děti k biologickým rodičům. Vyrovnané a zralé postoje k rodičům má zhruba 48 % respondentů, 22 % respondentů svým rodičům vděčí za svůj život a nikterak je neodsuzují. Nulový význam biologických rodičů pro děti v pěstounské péči je 26 %. Je nutno podotknout, že tyto výzkumy převažují u osob, které žádný kontakt s biologickými rodiči neměly. Postoje k rodičům u osob, které měly kontakt s biologickou rodinou je okolo 52 %, kdy se jedná o negativní emoce a postoj k rodičům (odpor, odsouzení, opovržení); (2011-2012, [online]).

8.4 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému

Využití terapeutického paradigmatu v rámci mé cílové skupiny se týká samotných pěstounů, dětí, které jsou umístěny do jejich péče a sociálních pracovníků. Velikost cílové skupiny pěstounů a dětí umístěných v pěstounské péči se mění v závislosti na regionu, ve kterém se

nacházejí, a na politických, ekonomických a sociálních faktorech v dané zemi. Přesný údaj o počtu dětí umístěných do pěstounské péče dle oficiálních statistik Ministerstva práce a sociálních věcí k 31.12.2023 činí 12 354 dětí, což je o 86 dětí více než v roce předešlém. Z toho svěřené do péče osobám blízkým nebo příbuzným je 8 918 dětí, což je dle statistik MPSV o 162 dětí méně než v roce minulém. K rodičům je to 188 dětí, což je o 29 dětí méně než loni. Do jiné formy náhradní rodinné péče je to 173 dětí, v loňském roce bylo do jiné formy náhradní rodinné péče svěřeno dětí celkem 186. Do osvojení 6 dětí, což je o osm dětí méně, než v roce 2023 a do ústavního zařízení nebo ZDVOP to bylo pro tento rok 134 dětí, což je o 9 dětí více. Děti, které nabýly svéprávnosti bylo v roce 2022 celkem 801 a v roce 2023 je celkový počet 844 dětí (Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2022/2023 [online]).

Pěstounská péče v České republice zaznamenala mírný nárůst v počtu dětí v roce 2023 oproti předchozímu roku. Tento nárůst může naznačovat rostoucí poptávku po podpoře a intervencích zaměřených na komunikační dovednosti v pěstounských rodinách. S narůstajícím počtem dětí umístěných do pěstounské péče se zvyšuje i potřeba poskytnout těmto rodinám dostatečnou podporu a nástroje ke zlepšení komunikace mezi pěstouny a dětmi. Proto je důležité, aby měly pěstounské rodiny přístup k programům a službám, které jim pomohou pomoci budovat pevné a důvěryhodné vztahy. Tyto programy by se měly zaměřovat na specifické potřeby pěstounských rodin a zahrnovat různé formy podpory, jako jsou vzdělávací setkání, workshopy, individuální terapie, online kurzy a podpůrné skupiny. Efektivní komunikace je klíčová pro budování důvěry a pocitu bezpečí v pěstounské rodině, a proto je nezbytné, aby se této oblasti věnovala dostatečná pozornost.

Specifikem této cílové skupiny může být fakt, že se pěstouni a děti v náhradní rodinné péči často potýkají s vysokou mírou stresu a emocionálního vypětí, což může být způsobeno jak traumaty z minulosti, tak současnými nároky na péči. Proto je důležité při práci s těmito lidmi brát v úvahu jejich specifické potřeby a zároveň jim poskytnout adekvátní podporu a péči. Součástí tohoto procesu je proto důležité, správné uchopení komunikace a komunikačních vzorců.

8.5 Specifikace stakeholderů – subjektů zapojených do problematiky v různých rolích

Hlavním stakeholderem v České republice je stát, tedy konkrétně Ministerstvo práce a sociálních věcí, které realizuje různé projekty na podporu vzdělávání pěstounů, zkvalitnění

sociálních služeb, podporuje specializace v oboru pěstounské péče, rozvíjí standardy, propaguje sociální práci a díky tomu podporuje celkovou pěstounskou péči.

Dalšími subjekty jsou profesní organizace, jako je například Sdružení pěstounských rodin [online]), jejichž největším posláním je podporovat pěstounské rodiny v jejich rozhodnutí dát dětem šťastnou a spokojenou rodinu. Poskytovat trvalou podporu a poradenství dětem i pečujícím osobám. Mezi organizace a občanská sdružení, které mohou poskytovat podporu pěstounům a dětem v PP, lobbovat za zlepšení podmínek pro PP nebo propagovat pěstounství a upozorňovat na jeho význam, může patřit například Společnost SOS vesničky [online]), která poskytuje pomoc ohroženým dětem.

Další příklady doprovázejících organizací v České republice:

- Náruč dětem
- Dobrá rodina
- Sdružení pěstounů Polárka
- ISIS – občanské sdružení pro pomoc náhradním rodinám, z. s., Olomouc
- Maltéžská pomoc a další

Dalším stakeholderem je klíčový pracovník, který je rodině přidělen v průběhu procesu jednání se zájemcem o službu. Klíčový pracovník, zastává nezbytnou roli v blízkém vztahu s rodinou. Jeho úkolem je budovat důvěru mezi pracovníkem a dítětem. Po určitých zkušenostech je klíčový pracovník pro rodinu mnohem důvěryhodnější osoba nežli administrativní pracovníci. Klíčový pracovník je mnohokrát v pozici, kdy může rodině poskytnout „adekvátní a okamžitou pomoc“ při řešení stěžejní situace (Metodika doprovázení, 2013, s.11).

Ve slovníku sociální práce od Matouška zní definice klíčového pracovníka nebo také garanta následovně: „pracovník, který osobně dohlíží na klienta účastnícího se skupinového programu a odpovídá vedoucímu organizace za průběh péče. Garant může vypracovávat plán péče, monitorovat jeho dodržování, koordinovat součinnost s jinými službami nebo odborníky, konzultovat s klientem jeho osobní problémy a pokračovat v kontaktu s klientem i po skončené intenzivní péči. (Matoušek, 2003, s. 72).

Klíčový pracovník společně s rodinou vypracovává ve s rodinou Plán doprovázení, který důkladně popisuje cíle, kterých chce rodina dosáhnout. Rodina je ze strany pracovníka informována také o tom, že se z každého kontaktu s klíčovým pracovníkem bude pořizovat zápis obsahující jednotlivá témata schůzky, stanovené cíle, termíny a odpovědné osoby. Tento zápis je posléze sdílen s rodinou, aby se k zápisu mohla vyjádřit nebo doplnit své postřehy.

Sdílení zápisu přispívá k větší zodpovědnosti rodiny za řešení problémů a podporuje vzájemnou spolupráci s klíčovým pracovníkem. Takový společný plán pomáhá rodině plnit stanovené cíle a dodržovat dohodnuté postupy (Metodika doprovázení, 2013, s.13).

8.6 Závěr analýzy potřeby

1.	Obsah research kompilace	Vzhledem k rozmanitým důsledkům je terapeutické paradigma cenným nástrojem k minimalizaci negativních dopadů na děti umístěné v pěstounské péči. Zároveň klade důraz na komunikaci a podporu v pěstounské péči, což může přispět k vytváření stabilních a bezpečných vztahů mezi pěstouny, dětmi a sociálními pracovníky. Komunikace a podpora se tak stávají klíčovými aspekty při práci s pěstounskými rodinami a přispívají k posilování rodinné resilienci. Terapeutické paradigma umožňuje pěstounům a dětem mezi sebou lépe komunikovat, což pak následně může pomoci v porozumění při zajišťování specifických potřeb dětí v jejich pěstounské péči.
2.	Analýza dokumentace	Z příkladů zaměřených na řešení problematiky, jsem vybrala dva zajímavé projekty realizované organizací Triada poradenského centra, z.ú., které se zaměřují na podporu pěstounských rodin. Dalším příkladem je výzkum od doc. PhDr. Ireny Sobotkové, CSc, který popisuje komunikační situaci v rámci pěstounské péče, a mezi dětmi/pěstouny a sociálními pracovníky a snaží se poukázat na to, jak je komunikace v tomto oboru nesmírně důležitá.
3.	Analýza stakeholderů a jejich vlivu na danou problematiku	V závěru této analýzy je patrné, že je pěstounská péče v České republice podporována zejména státem prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí a profesními organizacemi. Klíčový pracovník hraje důležitou roli v procesu podpory pěstounských rodin prostřednictvím individuálního plánování a doprovázení. Dále analýza zdůrazňuje potřebu koordinované a důkladné péče pro pěstounské rodiny, aby bylo zajištěno jejich optimální prostředí pro rozvoj a šťastný rodinný život.

Tabulka 1 Závěr analýzy potřeby

9 Představení projektu

Projekt bude zaměřen na posílení vztahů mezi pěstouny a jejich svěřenými dětmi prostřednictvím terapeutických metod, přístupů a vzdělávacích aktivit. Podpora komunikačních vzorců mezi pěstounem a dítětem je v pěstounské péči jedním z nejdůležitějších prvků dobrého přístupu ze strany pěstounských rodičů.

Jak literatura uvádí, dobrá komunikace má ve vztahu pěstounů a jejich svěřených dětí minimálně stejnou, možná dokonce ještě větší důležitost než v jiných oblastech života a vztahů. Pěstounská péče přináší specifické situace a témata, které vyžadují citlivější a náročnější přístup ke komunikaci než v případě biologických rodin.

Ivo Plaňava, jeden ze zakladatelů české psychologie, se zabýval procesy fungující rodiny, a právě o výsadní roli komunikace v rodině a jejím dopadu na všechny ostatní složky rodinného fungování psal již téměř před čtvrt stoletím (Plaňava, 1994).

V dnešní době je komunikace klíčovým prvkem fungujících a harmonických rodinných vztahů. Pěstounské rodiny však často čelí výzvám, které mohou komunikaci ztěžovat. Odlišný původ, traumata z dětství, nebo změna v dětském životě mohou způsobit napětí a nedorozumění. Komunikace není pouze prostředkem sdělování informací, ale jedná se i způsob, jak vyjádřit emoce, porozumění a respekt vůči druhé osobě.

Tento projekt vznikl na základě několika uvědomění této potřeby a snahy o posílení těchto vztahů prostřednictvím vzdělávacích aktivit a praktických přístupů. Pojmem „vzdělávací aktivita“ jsou brány různé činnosti či akce, které mají za cíl předávat nové informace, dovednosti nebo poznatky všem zúčastněným. Aktivita budou navrženy tak, aby podpořily aktivní zapojení účastníků a pomohly jim tak jednodušeji teoretické znalosti aplikovat v praxi. V projektu budeme vycházet z přístupů a teorií v rámci sociální práce, které jsou relevantní pro posílení vztahů a komunikace v pěstounských rodinách.

10 Cíl projektu

Cílem tohoto projektu je řešit komunikační výzvy a rozvíjet vzájemné porozumění v pěstounských rodinách prostřednictvím aplikace terapeutického paradigma a konkrétních terapeutických metod a přístupů. Hlavním záměrem je posílení vztahu a komunikace mezi pěstounskými rodiči a dětmi, které jsou do jejich péče svěřeny. Projekt si zároveň klade za dílčí cíl zvýšit míru spokojenosti pěstounů s jejich komunikačními dovednostmi primárně s jejich dětmi, které jsou jim soudem svěřeny do péče o 30 % do konce roku 2024 pomocí průzkumu spokojenosti (součást evaluace), aby bylo možné jednoznačně měřit úspěch projektu. Tento cíl je realistický a dosažitelný v rámci dostupných zdrojů a časového rámce projektu.

Pro určení, zda dojde k očekávanému zlepšení spokojenosti pěstounů s jejich komunikačními dovednostmi o 30 % do konce roku 2024, lze využít několik konkrétních přístupů a metrik. Prvním krokem je pravidelný průzkum spokojenosti mezi pěstouny, který se zaměří na jejich vnímání komunikačních dovedností a vztahů s jejich dětmi. Průzkum bude proveden mezi pěstouny před zahájením projektu a znovu po jeho ukončení. Otázky by měly být formulovány tak, aby umožnily kvantifikaci míry spokojenosti na škále od 1 do 10, a týkaly se konkrétních aspektů komunikace a vztahů. Číslo 1 znamená úplnou nespokojenost a číslo 10 představuje naprostou spokojenost. Například to mohou být otázky typu: "Jak hodnotíte efektivitu vašich komunikačních dovedností při řešení problémů nebo konfliktů s dětmi od začátku projektu do současnosti?"; "Jakým způsobem se od začátku projektu zlepšila vaše schopnost naslouchat a porozumět potřebám vašich dětí?"; „Jak hodnotíte stav komunikačních dovedností s vašimi dětmi před vstupem do projektu, a jak se vám jeví po ukončení projektu?“. Tyto otázky budou pěstounům položeny před zahájením projektu hned na prvním vzdělávacím setkání. Po získání odpovědí na tyto otázky je nutné provést analýzu dat a vypočítat průměrné hodnocení spokojenosti. Tato hodnota bude reprezentovat úroveň spokojenosti pěstounů s jejich komunikačními dovednostmi před zahájením projektu. Po celkovém dokončení projektu je opětovně proveden průzkum se stejnými otázkami. Nové odpovědi jsou analyzovány a je vypočítáno nové průměrné hodnocení spokojenosti. Tato hodnota bude reprezentovat úroveň spokojenosti pěstounů s jejich komunikačními dovednostmi po dokončení projektu. Rozdíl mezi průměrnými hodnotami před a po zahájení projektu nám poskytne informaci o změně spokojenosti. Pokud bude nová hodnota o 30 % vyšší než původní hodnota, můžeme považovat cíl za dosažený.

Pro realizaci projektu budou pěstounům poskytnuty čtyři vzdělávací setkání a závěrečný víkendový výjezd. Projekt bude zároveň kombinovat teorii, která bude obsažena ve výše

zmiňovaných čtyřech setkáních a praxi, která bude uskutečněna na závěrečném víkendovém setkání. Vzdělávací setkání se budou konat v prostorách společenského domu v Prostějově každou středu v měsíci po dobu jednoho měsíce. Tato setkání budou sloužit jako platforma pro vzdělávací aktivity, které budou zaměřeny na zlepšení komunikačních vzorců, budování důvěry a porozumění individuálním potřebám dětí v pěstounské péči. Projekt bude zakončen víkendovým výjezdem do nedalekého města Plumlova, kde budou terapeutické metody a přístupy aplikovány v praxi prostřednictvím praktických cvičení. Víkendový výjezd je klíčový bod celého projektu, který se zaměřuje na dosažení hlavních cílů. Nejedná se pouze o rutinní součást projektu, nýbrž o jádro celkového úspěchu. Během tří denního výjezdu budou pěstounské rodiny prakticky využívat terapeutické metody a přístupy, které jsou součástí projektu. Tato praktická část umožní dané metody a přístupy aplikovat v reálných situacích, což pěstounům i jejich dětem umožní vidět a pochopit, jak tyto přístupy fungují v praxi, a jak mohou vzájemnou komunikaci posílit. Záměrem praktických cvičení během výjezdu je umožnit pěstounům a jejich dětem procvičit nové komunikační strategie a dovednosti, které jsou klíčové pro zlepšení jejich vzájemného porozumění a posílení vztahů. Cvičení budou navržena tak, aby reflektovala reálné situace a výzvy, kterým mohou rodiny ve svém každodenním životě čelit. Celá praktická část výjezdu je vnímána jako nejcennější prvek celého projektu z toho důvodu, že účastníkům poskytne konkrétní nástroje a dovednosti, které mohou okamžitě aplikovat do svého každodenního života a posílit tak komunikaci a vztahy v jejich rodinném prostředí.

V neposlední řadě může být výjezd vnímán jako obrovský přínos pro všechny zúčastněné, co se týče komunitního prostředí, tvořené poklidnou atmosférou, porozuměním a solidaritou, která následně podporuje otevřenost a důvěru jak mezi účastníky, tak i mezi samotné rodiny. Účastníci se cítí součástí kolektivu s podobnými zážitky i výzvami, což může snižovat pocit izolace. V komunitě tak mají možnost vzájemně se podporovat, sdílet své příběhy a zkušenosti a případně najít vzájemnou inspiraci. To vede k hlubšímu pochopení a přijetí vlastní situace a zvyšuje motivaci ke změně, růstu, zvýšenému sebevědomí a lepšímu zvládnutí náročných situací. Komunitní prostředí může poskytnout účastníkům intenzivnější podporu a motivaci, která přesahuje sílu individuální interakce mezi sociálním pracovníkem a pěstounem.

Víkendový pobyt bude uskutečněn v prostředí Kempu Žralok v Plumlově, v termínu 30.8.-1.9.2024. Součástí víkendového pobytu budou i děti jednotlivých pěstounů, které se do projektu mohou zapojit také. Děti budou do různých aktivit zapojeny společně s pěstounskými rodiči. V případě, že budou organizovány aktivity určené pouze pro pěstouny, program pro děti bude zajištěn ze stran praktikantek, které budou součástí týmu. Aktivity po celou dobu pobytu povedou tři sociální pracovníce, které disponují certifikacemi v oblasti rodinné terapie a mají

dlouholeté zkušenosti s prací s pěstounskými rodinami. Projekt bude uskutečněn při zájmu minimálně 15 účastníků. Maximální hranice bude stanovena na 30 účastníků pobytu, skrze ideální počet pro práci se skupinou. Pokud následná evaluace celkového projektu potvrdí pozitivní hodnocení alespoň od poloviny účastníků a bude v následujících měsících viděn pokrok v komunikaci mezi pěstouny a jejich svěřenými dětmi nebo získají potřebné nástroje pro další práci v této oblasti, je možné projekt realizovat opakovaně. Při stanovování cíle jsem se řídila metodou SMART a myslím si, že se mi cíl podařilo formulovat správně a v souladu s touto metodou (Posner, Applegarth, 2006, In Matoušek, 2022, str. 485).

S – specifický

M – měřitelný

A – akceptovatelný, dosažitelný

R – realistický

T – časově ohraničený

11 Popis cílové skupiny

Do pěstounské péče jsou nejčastěji svěřovány děti, o něž nemůže osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník. Pěstounská výchova má přednost před výchovou ústavní (Šance dětem [online]).

Přímí příjemci – pěstouni, pěstounské rodiny, děti – mají prospěch z klíčových aktivit a celkového projektu – pěstouni, děti v pěst.

Pěstouni jsou osoby, které se rozhodly poskytnout dítěti domov a péči, ať už na dobu určitou nebo neurčitou. Pěstouni mohou mít různé zkušenosti s péčí o dítě a různé vzdělání.

V zákoně je „pěstoun“ vymezen jako někdo, kdo poskytuje záruku řádné péče, má bydliště na území České republiky a souhlasí se svěřením dítěte do pěstounské péče.

Pěstoun jako subjekt je svébytný dospělý člověk, který má své zkušenosti. Svůj životní příběh, své potřeby, své prožívání. Má důvody, pro které chce přijmout dítě do pěstounské péče. Je jedinečný (Ing. Hana Jurajdová, Ph.D., MPSV, Pěstounství je profese, s. 16).

Tento projekt bude primárně zaměřen na pěstouny, pro které je důležité, aby se naučili rozvíjet dovednosti v komunikaci a racionálně řešit emoční potřeby a konflikty u jejich svěřených dětí. Jejich role zahrnuje nejen zajištění fyzických potřeb, ale i poskytování emocionální podpory, stability a bezpečí, přičemž je důvěryhodná komunikace mezi nimi velmi důležitým prvkem. Pěstouni mají často omezený přístup ke zdrojům a informacím, které by jim mohly výrazně ve vykonávání péče pomoci. Z tohoto důvodu bude projekt koncipován a přizpůsoben tak, aby konkrétní situace, kterým pěstouni často čelí by jim měly poskytnout potřebnou podporu a nástroje pro řešení těchto výzev.

Nepřímí příjemci – sociální pracovníci, širší rodina pěstounů, přátelé, škola, společnost.

Sociální pracovníci a odborníci v oblasti pěstounské péče, budou spolupracovat na implementaci a monitorování celého projektu. Tyto subjekty budou mít přístup k výsledkům projektu a mohou využít získané poznatky a metody ve své práci s pěstounskými rodinami i mimo projekt. Jejich spolupráce a podpora jsou klíčové pro úspěšnost projektu a jeho dlouhodobý dopad v oblasti péče o děti v náhradní rodinné péči. Mezi širokou škálou subjektů, nepřímých příjemců tohoto projektu spadají sociální pracovníci, se kterými pěstouni pravidelně komunikují o průběhu pěstounské péče a identifikují případné nedostatky. Širší rodina pěstounů zahrnuje členy rodiny, kteří nejsou přímo zapojeni do péče o děti, ale jejichž podpora a může být pro pěstouny velmi cenná. Škola, jakožto důležitá instituce pro děti, spadá do skupiny nepřímých příjemců taktéž, a jelikož je záměrem projektu naučit mezi sebou rodinu otevřeně

komunikovat, spolupracovat a řešit různé životní výzvy, může tato skutečnost přispět k lepší integraci dětí do školního prostředí. Mezi nepřímé příjemce, kteří budou profitovat z realizace projektu a jeho klíčových aktivit spadá i samotná doprovázející organizace.

12 Klíčové aktivity

Klíčová aktivita 1 – Příprava a organizace vzdělávacích setkání

Nejdůležitější částí této klíčové aktivity je provedení analýzy potřebnosti účastníků projektu, tj. pěstounů. Analýza bude představena případným zájemcům o zapojení do projektu formou dotazníku, ve kterém budou identifikovaná klíčová témata, která budou primární součástí vzdělávacích setkání. Tato témata budou zahrnovat strategie efektivní komunikace v rodině, podporu emocionálního rozvoje dětí, budování důvěry a respektu mezi oběma stranami, strategie pro řešení případných konfliktů s dětmi umístěné do pěstounské péče a zvládání komunikace v náročných životních situacích. Otázky, které mohou být například zahrnuty do dotazníku jsou: „Jak byste popsali svou motivaci ke zlepšení komunikačních dovedností v rámci péče o děti svěřené do vaší pěstounské péče?“, „Jaké specifické výzvy nebo situace v rámci péče o pěstounské děti považujete za nejnáročnější, co se týká vzájemné komunikace mezi Vámi a dítětem?“. Vyplněným dotazníkem bude zajištěno, že plánovaný obsah a cíle vzdělávacích setkání budou odpovídat skutečným potřebám účastníků.

Samotná příprava a organizace jednotlivých vzdělávacích setkání probíhá od 5.dubna 2024 do 31. května 2024. V tomto období se připravují jednotlivé bloky pro všechna čtyři následující setkání. Tato setkání budou koncipována jako teoretické přednáškové bloky, během kterých budou účastníci seznámeni s konkrétními terapeutickými metodami a přístupy, s kladeným důrazem na jejich praktické využití a aplikaci v rámci péče o pěstounské děti. První vzdělávací setkání bude zahrnovat metodu práce s rodinou. Na tomto přednáškovém bloku bude ze strany sociálních pracovníků vysvětlena tato metoda podrobně z hlediska teorie a jejich souvisejících technik, které je možné při práci s dětmi využít. Bude prezentováno několik technik, které si přednášející nastuduje a kvalitně připraví a následně uchopitelným způsobem odprezentuje účastníkům na prvním vzdělávacím setkání. Může se jednat o techniky typu: sochání, empowerment, kognitivně behaviorální terapie apod.

Všechna čtyři setkání budou probíhat ve společenském domě v Prostějově na adrese Komenského 4142, Prostějov.

Pro úspěšnou organizaci vzdělávacích setkání pro pěstouny je klíčové pečlivé plánování a koordinace. Harmonogram všech čtyř setkání zůstává konstantní, lišit se budou pouze probíraná témata. Na prvním vzdělávacím setkání bude představena sociální práce s rodinou a její možné techniky. Druhé vzdělávací setkání se zaměří na systemický přístup a jeho aplikaci v rámci práce s pěstounskými rodinami. Třetí setkání bude věnováno přístupu zaměřenému na

řešení a jeho využití v praxi a poslední setkání se bude detailně zabývat metodou Kid's Skills a jejím možným využitím v praxi.

Dopolední část bude zahájena v 8:30 přímo v budově společenského domu v Prostějově, v prvním patře v hlavním sále č.1. V 8:30 multidisciplinární tým zahájí úvod celého projektu, všechny účastníky srdečně přivítá, seznámí je s prostory a pravidly společenského domu a v krátkosti představí program vzdělávacího setkání. Dále je ze strany týmu nezbytné zajistit příjemné navození atmosféry po celou dobu setkání a dostatečnou pozornost všech účastníků (např. vybídnout účastníky během výkladu k případné interaktivitě, k případným otázkám, ke sdílení jejich osobních zkušeností apod.). Po krátkém úvodu je od 8:45 zahájen přednáškový blok o metodě „sociální práce s rodinou“, který bude trvat do 12:00. Součástí budou i případné otázky ze strany pěstounů a následné odpovědi ze strany týmu.

Od 12:00 do 13:00 hodin bude vyhrazena přestávka na oběd, který je možné si předem rezervovat na webových stránkách společenského domu. Od 13:00 do 14:00 hodin bude pokračovat vzdělávací blok, po němž následuje od 14:10 do 15:15 otevřená diskuse na probrané téma. Setkání bude ukončeno v 15:30, kdy se organizátoři mile rozloučí a připomenou účastníkům následující 3 vzdělávací setkání a zdůrazní tak, na co se mohou těšit v následujících týdnech.

Klíčová aktivita 2 – Realizace vzdělávacích setkání

Realizace vzdělávacích setkání byla důkladně naplánována s cílem efektivně a interaktivně předat obsah a podpořit aktivní zapojení účastníků. Každé setkání začíná uvítáním účastníků a krátkým představením programu. Poté následuje prezentace obsahu, která je interaktivní a zaměřená na konkrétní témata – metody, techniky využitelné v praxi pro zlepšení komunikačních dovedností, posílení aktivního naslouchání, budování důvěry, podpory individuálního rozvoje aj. Účastníci jsou vybízeni k aktivnímu zapojení, sdílení svých zkušeností a názorů. Během všech setkání jsou také připraveny pracovní listy (na každé setkání 1A4 oboustranného interaktivního listu s kazuistikami a poznámkami k probíranému tématu). Na konci setkání je vyhrazen čas pro shrnutí a zhodnocení probírané látky a pro zodpovězení případných dotazů účastníků. Realizace setkání je navržena tak, aby co nejlépe podporovala proces učení a interakci mezi účastníky a vedla k dosažení stanovených cílů projektu.

Klíčová aktivita 3 – Příprava víkendového výjezdu

Nedílnou součástí klíčových aktivit je také příprava víkendového setkání, které je zaměřeno na praktickou aplikaci naučených metod, technik a principů ze vzdělávacích setkání v reálném prostředí.

Nezbytným krokem pro přípravu tohoto projektu je zahrnuto zajištěné ubytování a stravování po celý víkend. Po určení počtu pěstounů a dětí, včetně sociálních pracovníků, bude provedeno vyhledání vhodného ubytování. Je potřeba provést důkladné vyhledání možností ubytování, které splňují veškeré požadavky projektu. Ubytování by mělo disponovat dostatečným počtem lůžek pro všechny účastníky, stejně jako hygienické standardy a poskytnutí čistého a bezpečného prostředí pro všechny účastníky. Místo realizovaného projektu by mělo poskytovat dostatečný prostor pro realizaci plánovaných aktivit pro pěstouny a děti. Podmínkou musí být možnost venkovních i vnitřních prostorů pro všechny připravené aktivity. Je potřeba počítat i s variantou nepříznivého počasí. Po důkladném vyhledání možností ubytování je vhodné provést rezervaci ubytování a sjednat detaily týkající se stravování a dalších potřebných služeb. Tímto způsobem bude zajištěno, že ubytování bude plně odpovídat potřebám projektu a poskytne vhodné prostředí pro úspěšnou realizaci aktivit pro pěstouny, děti a sociální pracovníce. Během přípravy projektu je důležité vytvořit program pro celý víkendový pobyt. Celková doba, která je vyčleněna na celý víkend je 14 hodin. Sociální pracovníci se v této době věnují aktivitám s dětmi a pěstouny. Ostatní čas je vyhrazen pro volný program a dobrovolné aktivity. Program zahrnuje čas vyhrazený pro aplikaci terapeutických metod a technik v praktických nácvicích. Tyto nácviky mohou mít několik forem. Může se jednat o aktivity určené pouze pro pěstouny, aktivity přizpůsobené jen pro děti, nebo kombinace obou skupin. Nebude chybět ani kreativní činnost, díky které je možné vyjádřit emocionální stav, podnítit fantazii a podpořit individuální projev osobnosti dětí i pěstounů.

Víkendový pobyt pro pěstouny a jejich děti bude zahájen v pátek v 16:00 v kempu Žralok v nedalekém městečku v Plumlově. Před společnou večeří, která se bude podávat v 18:30 bude probíhat rozdělení chatků a následná prohlídka areálu společně s první aktivitou, která bude zahrnovat seznámení všech účastníků projektu. Zároveň budou představena veškerá pravidla, která budou ze strany sociálních pracovníků určena a proběhne BOZP v rámci kempu. Účastníci budou seznámeni s celým harmonogramem na následující dva dny a bude krátký prostor na případné dotazy. V 19:30 bude následovat další společné setkání, na kterém budou navzájem sdělena očekávání, která si z tohoto víkendu chtějí jednotliví účastníci odnést. Poté bude prostor pro osobní volno a přístup do relaxační místnosti, která je cílená pro samotné pěstouny. Relaxační místnost poskytne klidné prostředí s možností relaxace a meditace, ať už pomocí

relaxační hudby, aromaterapie nebo prostě jen odpočinku v pohodlném prostředí. Tato aktivita je zaměřena na podporu osobního blaha a duševní pohody.

Pro děti bude zařízen program pod vedením praktikantek, které jsou součástí multidisciplinárního týmu. Jejich úkolem bude zajistit program plný zábavy, vzdělání a nových poznatků, které budou velkým přínosem pro realizaci dětí v kolektivu. Mezi některé z aktivit bude zahrnuta kreativní tvorba pro rozvoj jejich motoriky. Děti budou mít možnost využít několik technik, jako je malování, malování křídami, tvoření z modelovací hlíny, tvoření z recyklovaných materiálů, které budou na jednotlivých stanovištích připraveny. Další možnou alternativou jsou sportovní aktivity. Mezi ně bude patřit týmová štafeta na čas (běh, běh po jedné noze, běh pozadu apod.), plážový volejbal nebo přehazovaná (v kempu je přímo hřiště na volejbal, které lze využít), badminton apod. Veškerý materiál, jako jsou míče, křídly, plastelína aj., budou zprostředkovány ze strany multidisciplinárního týmu a vypláceny z finančního rozpočtu celého projektu.

Následující den začíná snídání, která je vydávána od 7:00 do 8:00. V 8:30 začíná první společný „praktický trénink“ pro pěstouny i jejich děti, aktivitou „sochání“. Aktivitu jednoduchým způsobem vysvětlí sociální pracovníce a následně se rodiny rozdělí do malých skupin a aktivitu vzájemně aplikují. Tato aktivita spočívá ve vyjádření svých pocitů a myšlenek, které popisují vztah mezi oběma stranami v jejich rodinném životě. Následně bude zajištěn interaktivní program pro děti ze stran praktikantek a s pěstouny bude probíhat společná reflexe na průběh cvičení. Během tohoto sezení budou mít pěstouni příležitost sdílet své zkušenosti a uvědomění z cvičení. Sami si mohou promyslet, co by udělali jinak, a co se jim naopak podařilo. Tímto způsobem mohou pěstouni sdílet zkušenosti a učit se od sebe navzájem, nebo svůj postup konzultovat přímo se sociálními pracovníci. Tato aktivita bude trvat do 11:30. Před obědem bude prostor k bližším soukromým rozhovorům mezi jednotlivými pěstouny a sociálními pracovníci.

Ve 12 hodin bude zajištěna přestávka na oběd a volný program. V okolí se nabízí krásný zámek, okolní příroda či přehrada, kterou mohou účastníci využít. Blok č. 2 bude probíhat v areálu od 14:00, kdy se tentokrát bude jednat o metodu Modelu Kids' Skills. V rámci této aktivity bude pro pěstouny a děti úkolem společný výčet konkrétních situací, ve kterých dochází k nedorozuměním nebo konfliktům, ať už ze strany pěstounů, či ze strany dítěte. Společně vytvoří a zaznamenají na papír plán, jak s těmito situacemi lépe pracovat, který si pak budou moci odvést domů. Následně každá rodina jednu z těchto situací představí a popíše, jak by danou situaci řešila. V tu chvíli se mohou sociální pracovníce doptávat a rozvádět odpovědi tak, aby co nejvíce pomohly rodinám porozumět dané situaci a lépe ji zvládat v budoucnosti.

Diskuse probíhá v otevřeném kruhu. Účastníkům bude také sděleno, že tento plán neslouží pouze jako papírový dokument, který doma založí mezi nepotřebné věci, ale je to nástroj, který jim může skutečně pomoci řešit konflikty a nedorozumění v každodenním životě a mohou se k těmto poznámkám kdykoliv vrátit.

Další částí této aktivity je stanovení dovedností, na který je potřeba zapracovat u obou stran a dohodnout se na následujících krocích, které povedou k lepšímu porozumění. Mezi tyto dovednosti může být zahrnuto například: aktivní naslouchání, empatické cítění, klidné řešení konfliktů, týmová spolupráce při denních aktivitách apod. Sociální pracovníce zvýší vědomí o jednotlivých dovednostech, které mohou účastníci využít. Při dovednosti aktivního naslouchání bude důležité apelovat na trpělivost a dostatečný čas a prostor pro vyjádření myšlenek a pocitů obou stran. Dále je třeba dbát na základní dovednosti naslouchání, jako je udržování očního kontaktu, porozumění a vhodné reakce na situaci. Nezbytnou součástí této dovednosti je také kladení otevřených otázek, které podporují rozvíjení konverzace a umožňují sdílení pocitů a myšlenek v rámci celé rodiny.

Sociální pracovníce dále popíše strukturu dovednosti empatického cítění, kdy prvním krokem je základ vytvoření klidného prostředí, ve kterém je důležité a přirozené vyjadřovat emoce a projevovat empatii. (Sociální pracovník položí účastníkům otázku: "Co je pro vás klidným místem ve vaší domácnosti, kde se cítíte dobře a bezpečně?" Tímto způsobem se vytváří atmosféra, která podporuje otevřenost a porozumění. Je také nutné podporovat identifikaci a označení emocí. Jak pěstouni, tak i děti by měli být povzbuzováni k tomu, aby si byli vědomi svých vlastních emocí a schopni identifikovat emoce u druhých. Toto cvičení empatických dovedností v různých situacích umožní pěstounům i dětem zdokonalit své schopnosti vcítění se do emocí druhých a projevování soucitu.

Dovednost klidně řešit konflikty ze strany pěstouna i dítěte může být pro spoustu účastníků velmi náročná, a proto bude tato dovednost provedena formou cvičení, ve kterém bude vypíchnuto několik kroků, které by si všichni účastníci měli ve svém rodinném fungování pohlídat.

Základem je vytvoření bezpečného prostředí v rodině, ve kterém je možné otevřeně a bez obav komunikovat o konfliktech. To zahrnuje respektování názorů, pocitů a potřeb každého člena rodiny. Dalším bodem je identifikace konfliktní situace a nepřetržitě se zaměřovat na problém, nikoliv na osobu. V tom klade sociální pracovníce opakovaně důraz, aby bylo cvičení pochopeno správně. Pěstouni budou vybízeni k vyjádření svých pocitů a potřeb a následného hledání konstruktivních řešení. Aktivitu povede zkušená sociální pracovníce, která má s tímto modelem dlouhodobé zkušenosti a platný kvalifikační kurz.

Od 17:00 bude vydávána večeře a prostor pro případný odpočinek. Od 18:30 bude zahájen večerní program – „Kdo vyhraje?“. Jedná se o společenskou štafetovou hru pro podporu týmové práce a kolektivního duchu. Na začátku hry jsou vytvořené týmy tak, aby součástí každého týmu byli jak pěstouni, tak i děti. Týmy jsou rozděleny spravedlivě vzhledem k věku, pohlaví a případným specifickým potřebám dětí. Každý tým dostane mapu celého areálu a jeho okolí, ve které budou jednotlivá stanoviště zaznačeny. Týmy ze startu vybíhají postupně po 10minutových rozestupech a je jim měřen čas. Jednotlivé úkoly mohou zahrnovat hádanky, fyzické výzvy, úkoly na čas, logické rébusy, úkoly spojené s první pomocí nebo otázky spojené s tématy projektu. Účastníci musí spolupracovat, komunikovat a využít své dovednosti a znalosti k úspěšnému dokončení úkolů a získu určených bodů na jednotlivých stanovištích. Vyhrává ten tým, který do cíle dorazí jako první. Odměnění budou první tři místa diplomem za úspěšné dokončení aktivity a sladkou odměnou.

Poslední den tohoto výjezdu bude zahájen ranní aktivací – procházkou do přírody v blízkém okolí. Sraz bude v 7:00 před areálem ve sportovním oděvu. Během ranní aktivace do přírody se mohou účastníci zaměřit na otázky, které souvisejí s jejich zkušenostmi z celého víkendového výjezdu, různých témat spojených s komunikačními dovednostmi nebo s terapeutickými přístupy. Je také možné reflektovat, co se jim během výjezdu líbilo nebo naopak, co by chtěli do příště změnit. Důležité je, aby tato ranní aktivace byla příjemným začátkem celého závěrečného dne.

Snídaně bude od 7:45-8:30. Dopolední část programu začíná v 9:00, kdy budou zahájeny předposlední aktivity, kterých se budou účastnit jak pěstouni, tak i děti. Bude se jednat o implementaci techniky „cirkulárního dotazování“, která představuje subtilní metodu získávání informací. Pěstounům budou položeny následující otázky: „Co si myslíte, že si vaše děti přejí, aby se u vás změnilo?“ a pro děti: „Co si myslíte, že si vaši rodiče přejí, aby se u vás změnilo?“. Každý z účastníků dostane A4 papír, na který si bude zaznamenávat své poznámky a postřehy během výkladu protistrany. Pak se role vymění a každý se pokusí vidět situaci z pohledu právě druhé strany. To může být nápomocné k tomu, aby se prohloubilo vzájemné porozumění. Následovat bude reflexe a diskuse na jednotlivé situace. Modelové situace probíhají ve dvojicích/trojicích dané rodiny, načež následná diskuse probíhá v celém kruhu všech zúčastněných. Je to z toho důvodu, aby se za krátký čas mohlo stihnout probrat vícero „modelových situací“, které mohou v běžném životě rodiny nastat. Na základě získaných poznatků mohou pěstouni a děti zkusit společně vymyslet konkrétní kroky, které by mohly vést k otevřenější komunikaci mezi nimi.

Poslední aktivitou v rámci nedělního dopoledne je technika „zhodnocení pozitiv“. Tato aktivita byla vybrána z toho důvodu, že s ní lze pracovat i po dobu ukončení projektu a zajistit tak případnou změnu v komunikačních dovednostech mezi jednotlivými členy rodiny. Při použití této metody pěstouni i děti pojmenují konkrétní problémy či obtíže, které ve svém vztahu vnímají. Může to být například "nedostatek porozumění" nebo "komunikační bariéry". Namísto toho, aby tento problém vnímali jako nedostatek porozumění mezi sebou, mohou tento problém externalizovat a pojmenovat ho jako "špatné počasí ve vzduchu". Tímto způsobem se problém stává externí částicí, která není přímo spojena s jejich osobností, ale ovlivňuje jejich vzájemný vztah. Poté mohou společně pracovat a hledat způsoby, jak toto "počasí ve vzduchu" zlepšit. Například si stanovit pravidelné časy na společné rozhovory, kde bude probíhat aktivní naslouchání pro snazší porozumění druhé strany. Dále je možné, stanovit si signály nebo gesta, které budou signalizovat, že je nyní prostor na klidnou a respektující komunikaci.

Ve 12 hodin bude přichystán oběd a od 13:00-14:00 bude prostor na závěrečné sdílení pocitů a dojmů z celého víkendového setkání a ze stran pěstounů i propojení teoretické části právě s tou praktickou. Každý účastník bude moci projevit názor z celého projektu, ať už je jakýkoliv. Také sociální pracovníci budou mít zájem zjistit, zda by se do podobného projektu v budoucnosti znovu zapojili, a pokud ano, konkrétně z jakého důvodu. Hodnocení projektu ze strany sociálních pracovníků probíhalo po celou dobu projektu a závěrečná evaluace užitelnosti projektu bude zaznamenána do evaluační listiny s podrobným popisem. Po společném hodnocení a sdílení emocí bude projekt ukončen společnými vizemi, které si jednotliví účastníci z projektu odnáší a aplikují do praxe. Následně bude vyjádřeno poděkování všem účastníkům za jejich angažovanost a přínos k dosažení cílů projektu. Bude také připomenuta možnost dalšího kontaktu pro případné dotazy nebo podněty v individuálních konzultacích.

Klíčová aktivita 4 – Realizace víkendového výjezdu

Harmonogram: termínu 30.8.-1.9.2024

V rámci víkendového výjezdu pro pěstouny a jejich děti bude klíčovým prvkem pečlivě promyšlený plán, který zahrnuje několik důležitých kroků. Nejprve budou účastníci rozdělení do jednotlivých chatků, aby každá rodina měla svůj prostor pro odpočinek a soukromí. Poté bude následovat prohlídka areálu, během které se účastníci seznámí s dostupnými zařízeními a možnostmi, které areál nabízí.

Dalším důležitým krokem bude seznámení s pravidly akce a obdržení harmonogramu. Účastníci budou také informováni o pravidlech chování v areálu, bezpečnostních pokynech a

průběhu plánovaných aktivit. Harmonogram bude obsahovat přesný časový plán jednotlivých činností, aby byl zajištěn plynulý a efektivní průběh výjezdu.

Samotný výjezd bude také zahrnovat interaktivní program pro děti s možnostmi využití různých zábavných a vzdělávacích aktivit. Tyto aktivity byly navrženy tak, aby podporovaly týmovou spolupráci, kreativitu a rozvoj dovedností dětí.

Po skončení víkendového výjezdu proběhne společná reflexe s pěstouny, během které budou mít účastníci možnost sdílet své dojmy, pocity a zážitky z výjezdu. Tato reflexe slouží k vyhodnocení průběhu akce, identifikaci pozitivních i negativních zkušeností a zpětné vazbě pro budoucí podobné akce.

Na závěr výjezdu proběhne závěrečné hodnocení projektu s poděkováním účastníkům za jejich angažovanost a přínos k dosažení cílů projektu. Budou zdůrazněny klíčové momenty výjezdu a připomenuty hlavní naučené dovednosti a poznatky.

Klíčová aktivita 5 – Evaluace projektu

Harmonogram: 2.9.2024 – 15. 12. 2024

Evaluace projektu je velmi důležitým prvkem zajišťujícím zhodnocení jeho úspěšnosti a dopadu na účastníky. Během samotného projektu budou data sbírány různými způsoby, jako jsou dotazníky, pozorování nebo rozhovory mezi účastníky a organizátory. Důkladná interpretace výsledků je klíčová pro posouzení míry, jakou projekt ovlivnil účastníky a zjištění, zda byly dosaženy stanovené cíle. Pravidelně budou pěstounům i jejich dětem rozdávány krátké dotazníky, ve kterých budou otázky na danou aktivitu, která v danou chvíli proběhla. V dotaznících budou také zahrnuty otázky týkající se spokojenosti s organizací projektu nebo a průběhem samotných aktivit. Lze použít podobný typ otázek jako jsou například tyto: „Jak jste hodnotili dnešní aktivitu? (Na škále od 1 do 5, kde 1 znamená velmi dobře a 5 velmi špatně). Cítili jste se dostatečně zapojení do dnešních aktivit? Měli jste pocit, že bylo dostatečně dost času na diskusi a interakci s ostatními účastníky?“.

Po ukončení víkendového výjezdu bude pěstounům zaslán následující den, tedy v pondělí, dotazník, který se bude soustředit na jejich zkušenosti s aplikací naučených metod a technik v praxi. Dotazník je potřeba zaslat vyplněný zpět do 31.9.2024, což bude napsáno v úvodu online dotazníku, jež bude účastníkům zaslán do e-mailové adresy. Tento dotazník již vyplňují pouze samotní pěstouni, nikoliv jejich děti. Dotazník bude zkoumat, zda došlo ke zlepšení komunikace a vztahu mezi pěstouny a jejich dětmi. Může být použit například tento typ otázek: „Jak jste se cítili při aplikaci těchto metod a technik v praxi? Můžete uvést příklady situací, kdy jste použili některé z naučených metod nebo technik? Jaký byl jejich výsledek?“.

Jaký dopad měla použití těchto metod a technik na vztah mezi vámi a vašimi pěstounskými dětmi?“. Výsledky tohoto dotazníku budou součástí celkové evaluace projektu a pomohou posoudit účinnost implementovaných strategií a zhodnotit, zda je projekt pro tuto cílovou skupinu přínosný natolik, že stojí za to jej opakovat v i budoucnu. Pro posouzení účinnosti projektu v rámci cílové skupiny pěstounských rodin je třeba udělat několik potřebných kroků.

Prvním krokem celkového zhodnocení projektu, je zhodnocení kvantitativních aspektů odpovědí. To zahrnuje výpočet průměrů všech otevřených otázek. Druhým krokem je provedení kvalitativní analýzy otevřených otázek. To zahrnuje kódování odpovědí na základě probraných témat a provedených cvičení. Poté se provede analýza, která identifikuje hlavní témata či vzory v odpovědích.

Vytvořený report spojuje kvantitativní a kvalitativní aspekty analýzy. Obsahuje jak vypočtené statistiky, tak interpretaci hlavních témat a vzorů z odpovědí.

Dále je nezbytné porovnat výsledky s původními cíli projektu. Porovnání výsledků dotazníku s původními cíli projektu vyžaduje systematický a strukturovaný přístup. Nejprve je nezbytné identifikovat a jasně formulovat původní cíle projektu, dle metody SMART. Poté je nutné z výsledků dotazníku vybrat klíčové aspekty, které odpovídají těmto cílům. To může zahrnovat například změny v chování účastníků, jejich nabyté dovednosti nebo změny v jejich postojích. Porovnáním těchto aspektů s původními cíli lze určit, zda byly stanovené cíle dosaženy.

Dalším bodem je také následné hodnocení účinnosti, jak dobře fungovaly aktivity a strategie projektu. Zaprvé je důležité zjistit, jak účastníci vnímali jednotlivé aktivity a strategie projektu. Dotazník poskytuje užitečné informace o tom, jak účastníci hodnotili zábavnost, informativnost a užitečnost těchto aktivit. Dalším krokem je posouzení, zda implementované strategie vedly k dosažení očekávaných výsledků. To může zahrnovat změny v chování, nabyté dovednosti, rozvoj sociálních dovedností nebo zvýšená sebedůvěra v rámci vztahu mezi dítětem a pěstounem.

Na základě celkové analýzy je možné zhodnotit, zda účastníci vnímali, že aktivity skutečně přispěly k dosažení stanovených cílů projektu. Závěry tohoto zhodnocení slouží jako důležitý zdroj informací pro budoucí plánování a realizaci podobných projektů.

13 Indikátor splnění

Indikátor neboli také ukazatel. Je určen pro sledování průběhu projektu. Může být zaměřen na monitorování konkrétní oblasti nebo na priority (Polášková, 2016, str. 40). „Indikátor je ukazatel, který je využíván ke sledování a vyhodnocování stavu plnění jednotlivých stanovených cílů“ (MMR [online]).

	Klíčová aktivita	Indikátor splnění
1.	Příprava a organizace vzdělávacích setkání	- Úspěšné stanovení místa a data konání akce - Vytvořené prezentace a materiály k výkladu - Zajištění technické podpory – počítač, kvalitní ozvučení
2.	Realizace vzdělávacích setkání	- Aktivní zapojení všech účastníků (maximální počet 30 účastníků) - Projevený zájem účastníků o danou problematiku - Zpětná vazba od všech účastníků
3.	Příprava víkendového výjezdu	- Vytvořený harmonogram na celý víkend + úspěšné stanovení časového harmonogramu, místa a data konání - Připravená praktická cvičení + potřebný materiál - Zajištění ubytování a stravy
4.	Realizace víkendového výjezdu	- Prezenční listina - Fotodokumentace v průběhu všech tří dnů - Krátké videonahrávky
5.	Evaluace projektu	- Závěrečná evaluační zpráva - Ústní zpětná vazba účastníků - Hodnocení dosažených cílů

Tabulka 2 Indikátor splnění

Pro sledování a vyhodnocování průběhu projektu a plnění jeho cílů je klíčová definice indikátorů, které se týkají přípravy a realizace jednotlivých aktivit. Při přípravě a organizaci vzdělávacích setkání je důležité úspěšně sestavené místo a datum konání akce. Tato úspěšnost lze posoudit několika způsoby. Prvním kritériem je shledání, zda místo akce splňuje požadavky na bezpečnost, dostupnost a vhodnost pro zamýšlené aktivity. Pokud je místo snadno dostupné

pro účastníky a odpovídá jejich potřebám (například co se týče parkování, veřejné dopravy apod.), je to indikátor úspěchu. Všechny tyto aspekty společenský dům v Prostějově splňuje a zároveň je dostupný díky jeho vzdálenosti v rámci Olomouckého, Jihomoravského a Zlínského kraje, pro které je daný projekt určen.

Aby bylo datum vzdělávacích aktivit úspěšné, je třeba o něm účastníky informovat s dostatečným předstihem, aby měli čas si se zaměstnavatelem vykomunikovat případnou absenci v zaměstnání. Organizace v rámci podpory účasti pěstounů na vzdělávacích setkáních může vystavit účastníkům speciální propustku, která slouží k informování zaměstnavatele pěstouna o jeho účasti na akci a žádosti o uvolnění z pracovního prostředí v příslušný den. Pro vystavení propustky je nezbytné přesně specifikovat datum a místo konání akce, důvody účasti a kontaktní údaje organizátora.

V rámci čtyř vzdělávacích aktivit je nezbytné připravit a vytvořit kvalitní prezentace a materiály pro výklad. Každá metoda by měla být podložena relevantními informacemi a vhodnými vizuálními pomůckami. V závislosti na tématu každé metody a techniky je potřeba připravit jednu prezentaci, která bude obsahovat klíčové body, příklady či obrázky, jež by podpořily výklad a lépe vystihly dané téma. Pro vzdělávací aktivity budou připraveny čtyři prezentace, na každé setkání jedna. Kromě prezentací budou dostupné čtyři interaktivní pracovní listy s kazuistikami z praxe a tištěné brožury o jednotlivých metodách, technikách a přístupech, které se v komunikaci mezi pěstounem a dítětem dají využít v praxi.

Zajištění technické podpory můžeme považovat za splněné, pokud během akce nedochází k žádným technickým problémům, jako je výpadek prezentace nebo nekvalitní zvuk. Počítače jsou plně funkční a k dispozici v požadovaném stavu a před začátkem každého setkání jsou řádně otestovány.

Aktivní zapojení účastníků během vzdělávacích aktivit bude ověřeno sledováním interakcí účastníků během setkání, zejména jejich zapojení do diskusí a kladením otázek. Důležité je také sledovat, zda účastníci aktivně komunikují mezi sebou a s přednášejícím sociálním pracovníkem. Dále bude využit sběr dat všech zpětných vazeb od účastníků, buď prostřednictvím anonymních dotazníků, kde se ptáme na jejich názory na interaktivní prvky setkání, nebo prostřednictvím krátkých rozhovorů. Projevený zájem účastníků o danou problematiku bude identifikován pomocí pozorování jejich reakcí na prezentované informace, jejich účastí na diskusích a otázkách, které z jejich strany budou kladeny.

Zpětná vazba na první část projektu bude zakomponována do čtvrtého, tedy posledního vzdělávacího setkání a bude probíhat prostřednictvím skupinových diskusí. Diskuse poskytne prostor pro otevřené sdílení zkušeností a vyjádření postřehů mezi účastníky. Během diskuse

mohou účastníci reagovat na prezentované informace, sdílet své poznatky a zkušenosti, pokládat otázky a diskutovat o různých aspektech tématu. Tato forma zpětné vazby může být cenná pro hodnocení účinnosti vzdělávacích aktivit a tyto poznatky mohou být následně využity pro tvorbu programu na druhou část projektu – víkendového výjezdu.

Časový harmonogram praktické části byl navržen od pátečního odpoledne do neděle z toho důvodu, že byl brán v potaz fakt, že většina pěstounů v tyto dny nebude v zaměstnání a děti nebudou ve škole.

Úspěšné stanovení místa akce lze rozpoznat dle toho, že je místo zvoleno vhodně, bezpečně a s ohledem na potřeby účastníků a cíle projektu. Místo pro konání projektu bylo pečlivě vybráno a splňuje veškeré potřeby a požadavky pro všechny zúčastněné. V areálu je dostatek prostoru pro realizaci plánovaných aktivit (i v případě nepříznivého počasí), potřebné vybavení a zároveň areál poskytuje příjemné prostředí díky okolní přírodě. K dispozici je také zajištěna strava po celý víkend v tamější kuchyni a ubytování v rámci nově zrekonstruovaných chatkách. Kempový areál rovněž nabízí řadu dalších rekreačních možností, jako je dětské hřiště, prostor pro táborák či volejbalové hřiště, což přispívá k rozmanitosti a atraktivitě místa. Tato kombinace faktorů poskytne účastníkům ideální prostředí pro účast na akci a optimalizuje potenciál projektu pro dosažení stanovených cílů.

Důležitým prvkem pro naplnění indikátoru pro přípravu praktické části je vypracovat přesný plán cvičení a seznam potřebného materiálu pro každou aktivitu. Aktivitu budou připraveny na základě dlouhodobých zkušeností multidisciplinárního týmu, který se bude podílet na projektu. Metody a techniky, které budou během výjezdu využity jsou popsány v kapitole č. 6 a 7. Mezi nezbytný materiál, který bude potřeba pro praktická cvičení patří propisky, papíry, poznámky ze vzdělávacích aktivit ze strany pěstounů, případně další didaktické pomůcky. Všechny tyto materiály jsou nakoupeny a připraveny na místě již před příjezdem všech účastníků. Pokud jsou všechny potřebné materiály připraveny a cvičení jsou uspořádána v souladu s plánem, lze považovat tento indikátor za úspěšně splněný.

Prezenční listina pro víkendový výjezd bude připravena ve formátu A4 v podobě tabulky, která bude obsahovat body pro zaznamenání údajů všech účastníků na jednotlivých aktivitách (datum, jméno a příjmení, podpis).

Během výjezdu budou pořízeny krátké videonahrávky (minimálně pět nahrávek – na každou aktivitu jedna), které budou využity jako užitečný nástroj pro záznam praktických cvičení a aktivit zaměřených na rozvoj komunikačních dovedností. Díky videonahrávkám budou účastníci moci později analyzovat své vlastní chování a komunikační strategie, identifikovat silné stránky a oblasti potřebující zlepšení. Videonahrávky mohou následně

sloužit jako edukativní materiál v rámci vybraných aktivit, a také budou poskytnuty všem účastníkům. V neposlední řadě mohou být vybrané nahrávky použity pro prezentaci příkladů úspěšné komunikace a jako materiál pro následnou diskusi a reflektivní aktivitu.

Evaluační zprávu podrobněji sepisuje multidisciplinární tým po závěrečném ukončení výjezdu a shrnuje průběh celého projektu. Obsahuje popis projektu včetně stanovených cílů, teoretické i praktické části a provedených cvičení. Součástí je také podrobný popis sběru dat, zpětných vazeb, poznatků a průběh jednotlivých aktivit během projektového období. Výsledky jsou důkladně analyzovány a porovnány s plánovanými cíli. Zpráva obsahuje také ohlasy a zpětnou vazbu účastníků projektu, která slouží k posouzení jejich spokojenosti. Na základě získaných poznatků bude možné posoudit, zda byl projekt přínosný a je možné ho opakovaně realizovat i v budoucnu.

14 Management rizik

Řízení rizik je část projektového managementu, která se zaměřuje na identifikaci, analýzu a minimalizaci rizik, které mohou mít negativní dopad na projekt. Pomocí různých metod a technik se snaží eliminovat současná rizika a předejít tak budoucím faktorům, které by mohly zvýšit rizikovost projektu.

Během organizace projektu může nastat několik rizik, jejichž výčet popisují níže. Management rizik nám může pomoci identifikovat tato rizika a minimalizovat jejich negativní dopady na celý projekt, čímž se zvýší jeho úspěch.

Identifikace předpokládaných rizik	Hodnocení rizik	Důsledky	Návrhy na preventivní opatření
Nedostatek finančních prostředků na realizaci projektu	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Omezení rozsahu projektu, což může vést ke snížení kvality projektu. Pokud není dostatek financí, může být projekt s realizací opožděn.	Zajistit možnosti financování, zpracování žádosti o finanční podporu. Osobní oslovení dárců. Vytvoření strategie pro kvalitní public relations a fundraising, která nám pomůže zvýšit povědomí o projektu.
Nedostatečný zájem a nedostatečná motivace účastníků	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Snížená účinnost celého projektu, nedostatečné naplnění cílů, nízká kvalita výstupů projektu.	Představení možných benefitů projektu a přínosech do rodinného prostředí. Vyzdvihnout propojení teorie a praxe a následného nácviku možných situací.
Nízká účast na vzdělávacím setkání a na víkendovém výjezdu	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Omezený dosah projektu, snížená efektivita vzdělávacího procesu, snížená motivace organizátorů, ztráta hodnotné interakce finanční ztráta.	Propagace zajímavých témat a relevantního obsahu, volba formátu teoretické části a následně na té praktické, zdůraznění významu o přítomnosti a zapojení jednotlivých účastníků do projektu.
Neshody v realizačním týmu	Střední vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Snížená efektivita a produktivita práce, zvýšený stres, nepříjemná atmosféra	Supervize, intervize, vytvořená jasná struktura cílů a očekávání od projektu, otevřená komunikace a prostor pro společnou diskusi.

		v týmu, ztráta důvěry v komunikaci mezi pracovníky.	
Nedostatečná propagace projektu	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Nízká účast potencionálních zájemců, nevyužití projektu na 100 %, nenaplnění projektových cílů.	Vynaložit úsilí na kvalitní propagaci nejen na webových stránkách a online formou, ale i v tištěných médiích a na veřejných místech (plakáty, pozvánky pro pěstouny uvedené v registru pěstounů). Kontaktovat případné zájemce telefonicky.
Nepříznivé počasí během pobytu	Nezjistitelná pravděpodobnost	Omezení venkovních aktivit (hlavně pro děti), negativní dopad na náladu účastníků	Plánované aktivity lze uskutečnit i v uzavřeném prostoru.

Tabulka 3 Management rizik

V rámci projektu může nastat hned několik rizik, které by měly být pečlivě identifikovány a včas řešeny. Mezi hlavní riziko lze zahrnout nedostatek finančních prostředků nebo neočekávané náklady, které by mohly ohrozit realizaci projektu. Aby se těmto rizikům mohlo předejít, je nezbytné důkladně naplánovat rozpočet. Před zahájením projektu je potřeba provést detailní analýzu nákladů a vytvořit realistický rozpočet, který zahrnuje i možné rezervy pro neočekávané výdaje. Dalším možným řešením je udržení otevřené komunikace se všemi zainteresovanými stranami ohledně finanční situace projektu a případných potřebných úprav rozpočtu.

Rovněž by se měla zohlednit rizika související se zúčastněnými subjekty, jako je nedostatečná motivace pěstounů pro zapojení do projektu. Jedním z hlavních preventivních opatření je aktivní. Je potřeba pěstounům důkladně vysvětlit cíle a přínosy projektu jak pro ně samotné, tak pro děti v jejich péči. Zajistit, aby se cítili jako důležití partneři projektu a měli možnost vyjádřit své potřeby, obavy a nápady. Vytvořit prostředí, které podpoří otevřenou komunikaci, důvěru a vzájemnou spolupráci mezi pěstouny a realizačním týmem projektu.

Dalšími riziky, která mohou během projektu nastat jsou neshody v realizačním týmu, které mohou vést až k narušení harmonie a efektivity práce na projektu. Jako preventivní opatření pro toto riziko je vytvoření otevřené a podpůrné pracovní intervize, kde bude prostor

pro sdílení názorů, podnětů a myšlenek, týkajících se možných obav. Důležitým prvkem tohoto setkání by měla být konstruktivní diskuse o otevřených názorech na jednotlivé části projektu a hledání společného řešení k jeho realizaci. Tato setkání by se měla konat pravidelně, aby se mohlo diskutovat o aktuálních otázkách, které jednotlivé členy týmu napadají. Dalším opatřením je jasná formulace rolí a odpovědností v týmu, aby bylo zřejmé, kdo je zodpovědný za jednotlivé úkoly a rozhodnutí. V případě vzniku konfliktů je důležité jednat včas a hledat kompromisy nebo řešení, která budou akceptovatelná pro všechny členy týmu.

15 Výstupy a předpokládané výsledky projektu

Výstupem se dle Oxfordského slovníku [online] rozumí „množství něčeho, co osoba, stroj nebo organizace produkuje“.²

Výstupy:

- Zorganizovaná čtyři vzdělávací setkání určené přímo pro pěstouny
- Zorganizovaný víkendový pobyt
- Evaluační zpráva

Výstupem celého projektu jsou čtyři vzdělávací setkání, která budou navržena speciálně pro pěstouny, kdy bude každé setkání zaměřeno na konkrétní téma, které se týká péče o děti v náhradní rodinné péči a posílení komunikačních vztahů v rámci celé rodiny. Ať už se jedná o terapeutické přístupy, které mohou pomoci zvládat obtížné situacemi nebo o techniky zlepšující komunikaci a porozumění mezi pěstouny a dětmi. Na každém setkání bude prostor pro společnou diskuzi a výměnu zkušeností mezi pěstouny navzájem.

Druhým výstupem projektu je zorganizování víkendového pobytu, který umožní pěstounům a dětem v péči strávit čas společně mimo každodenní rutinu. Tento pobyt bude poskytovat příležitost k navázání a prohloubení vztahů mezi pěstouny a dětmi skrze různé aktivity a programy, které budou zaměřeny na podporu komunikace, důvěry, porozumění a aktivního naslouchání.

Posledním a finálním výstupem projektu bude vypracována evaluační zpráva, která podrobně zhodnotí průběh a účinnost celého projektu. Tato zpráva bude obsahovat analýzu dosažených výsledků, hodnocení účasti a spokojenosti účastníků. Zároveň bude kriticky zhodnoceno, zda by bylo možné tento projekt uskutečnit opakovaně.

Implementační plán projektu zahrnuje v praxi několik klíčových kroků. V rámci vzdělávací části bude každé setkání strukturováno tak, aby bylo pěstounům poskytnuto co nejvíce teoretického uchopení k jednotlivým metodám a přístupům a využila se tak příležitost získat nové znalosti a dovednosti, které budou trénovány následně i s jejich dětmi na víkendovém výjezdu.

Během víkendového pobytu budou mít pěstouni jedinečnou příležitost implementovat teoretické znalosti ze vzdělávací části do praxe přímo s jejich dětmi a účastnit se různých aktivit zaměřených na posílení jejich komunikace. Součástí těchto cvičení budou i samotní sociální

² Vlastní překlad

pracovníci, kteří mohou následně poskytnout zpětnou vazbu na průběh a výsledky daného cvičení.

Evaluační projekt bude provedena prostřednictvím dotazníku, který jednotliví účastníci na závěrečné sezení v neděli vyplní. Dotazník bude obsahovat otázky týkající se různých aspektů projektu, jako je organizace vzdělávacích setkání, užitečnost poskytnutých informací, a spokojenost s praktickými cvičeními během víkendového pobytu. Zpětná vazba, kterou získáme od účastníků, nám poskytne cenné poznatky a důležité informace o tom, jak projekt vnímali, a jaké dopady na jejich životy měl. Tato zpětná vazba bude analyzována s cílem posoudit, zda je projekt hodnotný a efektivní z jejich perspektivy a na základě této analýzy budeme schopni určit, zda je vhodné projekt opakovat nebo rozšiřovat, a pokud ano, jakými směry by se měl dále vyvíjet.

Předpokládané výsledky:

- Posílení vztahu mezi pěstounem a dítětem
- Otevřená komunikace mezi sociálním pracovníkem a pěstouny
- Snížení rizika vzniku problémového chování u dětí v pěstounské péči, jako je například agresivita, uzavřenost či nízká sebedůvěra.

Výsledkem je dle Oxfordského slovníku [online] definován jako: „výsledek nebo účinek nějaké akce či události“.³

Samotný projekt má za cíl dosáhnout několika klíčových výsledků, které jsou pro posílení vztahu mezi pěstouny a jejich dětmi a celkově v celé rodině nezbytné. Celý projekt bude zaměřen na konkrétní aplikaci terapeutických metod a technik při práci s pěstouny s cílem posílit jejich vztahy a komunikaci s dětmi, které jsou jim svěřeny. Proto budou jednotlivé výstupy projektu pečlivě navrženy a realizovány tak, aby přispěly k dosažení této hlavní cílové mety.

Prvním očekávaným výsledkem je posílení vztahu mezi pěstounem a dítětem. Projekt se zaměřuje na podporu tohoto vztahu prostřednictvím terapeutických metod a technik, které pomáhají budovat důvěru, respekt a porozumění mezi oběma stranami, což může vést k harmoničtějšímu vztahu. Na vzdělávacích setkáních budou pěstounům představeny teoretické základy jednotlivých terapeutických technik a metod. Tyto prezentace budou podrobně rozebírat principy a koncepty za použití reálných příkladů a kazuistik, které budou mít sociální

³ Vlastní překlad

pracovníci dopředu připravené. Cílem je umožnit pěstounům hlubší porozumění a schopnost následné praktické aplikace těchto metod při jejich práci s dětmi v náhradní péči.

Jeden z dalších očekávaných výsledků je posílení vzájemné komunikace mezi sociálním pracovníkem a pěstounem. Vytvoření bezpečného prostředí, které umožní otevřenou, respektující a efektivní komunikaci mezi těmito stranami, je klíčové pro lepší porozumění potřebám dítěte v péči a koordinaci péče k dosažení optimálních výsledků., podporu emocionálního projevu a strategie pro řešení stresu a emočních reakcí.

Jedním z očekávaných výsledků projektu je také snížení rizika vzniku problémového chování u dětí v pěstounské péči. Toto zahrnuje škálu potenciálních problémů, kterým mohou děti v pěstounských rodinách čelit. Může zde být zahrnuto například agresivní chování, uzavřenost či nízká úroveň sebedůvěry dítěte. Cílem je předejít nebo minimalizovat tyto problémy prostřednictvím poskytování podpory, vzdělávání a terapeutických intervencí jak pro pěstouny, tak pro děti.

Předpokládá se, že díky aplikaci terapeutických metod a technik budou pěstounské rodiny schopny lépe porozumět potřebám svých dětí a efektivněji reagovat na jejich potřeby a projevy emocí. Očekává se, že jak pěstouni, tak děti, budou projevovat vyšší míru pohody a spokojenosti s jejich rodinným životem a vzájemnými vztahy.

Tyto konkrétní výsledky by měly přispět k celkovému zlepšení života pěstounských rodin a dětí, a to jak v krátkodobém, tak i dlouhodobém horizontu.

16 Popis přidané hodnoty projektu

Přidaná hodnota projektu je zásadním faktorem, který vyzdvihuje jeho význam a přínos pro cílovou skupinu, v našem případě pěstounské rodiny – samotní pěstouni; děti svěřené do jejich péče, sociální pracovníky a závěrem také pro celou společnost.

Přidaná hodnota projektu spočívá v jeho komplexním přístupu k podpoře pěstounských rodin. Projekt nejenže poskytuje prostor pro teoretické seznámení s terapeutickými metodami a technikami, ale především je zaměřen na jejich následnou praktickou aplikaci v rámci každodenních situací, s nimiž se pěstouni mohou setkat. Osobně vnímám, že je tento projekt výjimečný právě předcházející důkladnou teoretickou průpravou před samotnými kazuistikami, které budou součástí víkendového výjezdu. Kvalitní teoretické seznámení umožňuje pěstounům lépe porozumět principům a účelu jednotlivých terapeutických metod, což jim poskytuje důležitý kontext pro efektivní používání těchto nástrojů v praxi. Díky tomu se pěstouni cítí lépe připraveni a jistější v jejich používání, což zvyšuje účinnost a efektivitu terapeutických intervencí, což také pomáhá pěstounům lépe porozumět potřebám svěřených dětí a rozvíjet empatii a porozumění v jejich péči.

Další přidanou hodnotou projektu je možnost přímé aplikace teoretických znalostí a dovedností, které získají pěstouni během vzdělávacích setkání, do jejich každodenní praxe. Praktické sezení poskytuje prostor pro aktivní zapojení všech zúčastněných pěstounů, případně i jejich dětí, prostřednictvím interaktivních metod, zejména kazuistik a situací z reálného života. Kazuistiky jsou na výjezd vypracovány jak ze stran sociálních pracovníků, tak i pěstounů samotných. Tato praxe umožňuje pěstounům procvičovat a zdokonalovat své dovednosti přímo v prostředí, ve kterém denně působí, což přispívá k jejich efektivnímu využívání v praxi.

V neposlední řadě vnímám jako důležitou přidanou hodnotu tohoto projektu evaluační zprávu. Evaluační zpráva je v tomto případě důležitý nástroj pro posouzení efektivity a účinnosti dosažených výsledků. Tato zpráva je založena na pečlivém sběru dat a informací ze stran pěstounů, které se týkají celého průběhu projektu, zapojení účastníků a dosažených změn v jejich chování či postojích v určitých situacích.

Následná analýza dosažených výsledků se zaměřuje na kvantitativní i kvalitativní ukazatele, jako jsou změny v komunikaci mezi pěstouny a dětmi, zlepšení porozumění potřebám a emocím dítěte v péči, a posílení vztahů v rámci celé rodiny.

Hodnocení účasti a spokojenosti účastníků poskytuje informace o tom, do jaké míry byli pěstouni zapojeni do aktivit projektu, zda byli s průběhem a obsahem spokojeni a v neposlední řadě, jaká očekávání pěstouni před vstupem do projektu měli a zda dostali to, co očekávali.

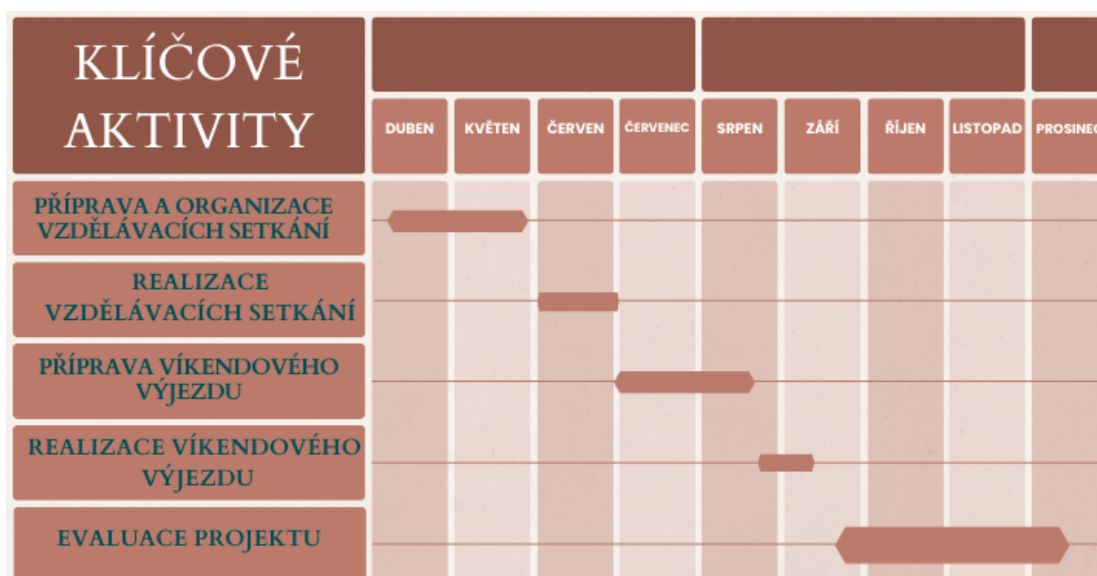
Na základě těchto analýz a hodnocení může vzniknout otevřená diskuse mezi pořádající organizací a multidisciplinárního týmu o možnosti opakování projektu v budoucnosti, aby se i nadále zlepšovala spolupráce mezi pěstouny a jejich dětmi.

Zároveň projekt přispěje ke zkvalitnění celého systému pěstounské péče. Zlepšená komunikace a spolupráce mezi pěstouny a jejich dětmi povede k celkově lepší koordinaci péče o dítě a lépe cíleným intervencím. To přinese celkové zvýšení účinnosti a efektivity péče a podpory, kterou děti v péči získají. Zároveň se zvýší spokojenost a angažovanost pěstounských rodin i sociálních pracovníků, což je klíčové pro udržitelnost a úspěch systému. Zároveň se může předejít předčasně ukončené pěstounské péči ze strany rodiče.

17 Harmonogram – Ganttův diagram

„Ganttův diagram je chronologický pruhový graf, snadno čitelná časová osa, pomocí které můžete přehledně vizualizovat podrobnosti projektu“ (Microsoft [online]).

V následující tabulce můžete vidět harmonogram projektu v rámci Ganttova diagramu. Teoretická část projektu je zahájena na začátku **dubna**, kdy začíná veškerá příprava vzdělávacích setkání, která bude trvat necelé dva měsíce. V červnu začíná samotná realizace vzdělávacích setkání, které se budou konat každou středu v měsíci od 9.00-14:30. Tato aktivita bude trvat celý **červen**. V rámci měsíce **července** začíná příprava na druhou část projektu, a to na víkendový výjezd. Proces celé přípravy je plánován na **červenec a tři týdny v srpnu**, kdy poslední víkend v srpnu, tedy od 30.8.-1.9.2024 se koná samotný víkendový výjezd. Součástí celého projektu je i zpětná vazba, tedy evaluace. Ta bude probíhat od konce výjezdu, tudíž stále v měsíci **září**, kdy mají účastníci možnost svou zpětnou vazbu sdílet hned po ukončení víkendu nebo poté elektronickou formou do konce září. Po uplynutí doby, která byla vyhrazena pro zpětnou vazbu formou dotazníku od všech zúčastněných, nastává čas hodnocení projektu ze strany multidisciplinárního týmu a samotné organizace. Tato část evaluace zahrnuje zhodnocení všech aspektů projektu od jeho počátku až po jeho ukončení, přičemž jsou brány v úvahu jak původní plány a cíle, tak i reálné výsledky a efekty dosažené během průběhu projektu. Zpětná vazba od účastníků i od ostatních členů týmu je důležitým prvkem tohoto hodnocení, neboť poskytuje informace o tom, jak projekt vnímali, jaké byly jeho silné stránky a co by bylo možné zlepšit v budoucích projektech. Toto celkové hodnocení je klíčové pro získání uceleného pohledu na úspěšnost a efektivitu projektu.

Graf Ganttův diagram 1

18 Rozpočet

Rozpočet představuje plán financí na určitou dobu, který vysvětluje potřebu finančních prostředků a zdroje financování (Vochozka, Mulač, 2012, s. 393).

Následující rozpočet projektu se zaměřuje na finance, které jsou vynaložené na čtyři vzdělávací setkání pouze pro pěstouny a následný víkendový pobyt pro děti i pěstouny, včetně nutné přípravy před pobytem. Rozpočet byl rozdělen na dvě části – vzdělávací část, praktická část. Rozpočet pro vzdělávací setkání zahrnuje různé položky nákladů, které jsou důležité pro úspěšnou organizaci a realizaci těchto setkání. Finance budou primárně spojenými s organizátory, kteří jsou klíčoví pro koordinaci celé akce. Následně jsou uvedeny honoráře pro sociální pracovníky, kteří budou vést všechna čtyři setkání, a také pro odborníky z oboru, kteří svými znalostmi a dovednostmi přispějí na výsledné kvalitě celého projektu. Další nedílnou součástí je pronájem vhodných prostorů pro vytvoření příjemného a vhodného prostředí pro setkání. Propagace projektu je důležitým prvkem v celém rozpočtu, aby byla podchycena dostatečná míra účasti.

Nakonec jsou zahrnuty náklady na spotřební materiál, jako jsou bloky na psaní, propisky a tiskoviny pro účastníky. Celková částka nákladů na vzdělávací setkání je 103.135 Kč, což odpovídá plánovaným výdajům na tuto část projektu. Rozpočet pro realizaci víkendového výjezdu zahrnuje náklady na pronájem areálu s chatkami, zapůjčení projektoru a potřebných zařízení. Tato částka je klíčová pro zajištění vhodného místa pro setkání účastníků a probíhajících aktivit. Další položky rozpočtu jsou věnovány stravování účastníků v rámci dvou dnů. V ceně dvoudenního pobytu je zahrnuta snídaně, oběd i večeře. Spotřební materiál, jako jsou papíry, flipcharty, propisky a bloky na psaní, je rovněž zahrnut do rozpočtu. Tyto položky jsou nezbytné pro průběh praktických cvičení, stejně tak jako sportovní vybavení pro děti.

Celkové náklady za víkendový pobyt jsou přehledně seskupeny podle jednotlivých položek, což umožňuje snadné sledování celkového rozpočtu a alokaci finančních prostředků na různé aspekty akce. Tento rozpočet je nedílnou součástí plánování a realizace projektu, ať už jde o vzdělávací či praktickou část. Rozpočet je částečně sestaven z dotací Operačního programu Olomouckého kraje – podpora rozvoje vzdělávání za splnění veškerých podmínek pro získání dotací, a to na základě řádně podané žádosti a písemné veřejnoprávní smlouvy uzavřené mezi poskytovatelem a příjemcem. Získání finančních prostředků pro projektovou realizaci lze dosáhnout prostřednictvím různých zdrojů. Mezi možné zdroje lze zařadit oslovení nadací, nadačních fondů a využití dotačních fondů Evropské unie. Pro zajištění dostatečných finančních prostředků využijeme strategii diverzifikace. Každý rok jsou vypsány dotační

programy, kdy si každá organizace žádá o poskytnutí finančních prostředků. Musí uvést specifika v rámci čeho budou finanční zdroje použity, a čím bude projekt prospěšný. Tyto dotace pochází ze státního rozpočtu, Evropských fondů, příspěvků krajů, měst a obcí a od menších subjektů, jako jsou nadace nebo nadační fondy. Celkový rozpočet projektu je odhadován na 155.335 Kč.

Výpočet nákladů			
Druh výdajů rozpočtu	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem
Náklady – vzdělávací setkání *Pozn. Označené položky* jsou zahrnuty za všechna čtyři setkání, která proběhnou, cena*4)			
Náklady na organizátory*	500 Kč	3	6.000 Kč
Honorář pro organizátory*	3.000 Kč	3	36.000 Kč
Honorář pro odborníky*	5.000 Kč	1	20.000 Kč
Zařízení a vybavení			
Pronájem budovy*	5.000 Kč	1	20.000 Kč
Publicita projektu			
Propagace na webových stránkách	2.000 Kč	1	2.000 Kč
Tisk letáků – velký	48 Kč	20	960 Kč
Tisk letáků – malý	25 Kč	150	3.750 Kč
Spotřební materiál			
Blok na psaní, propiska	45 Kč	15	675 Kč
Tiskoviny pro účastníky	50 Kč	15	750 Kč
Náklady – víkendový pobyt			
Náklady na organizátory	500 Kč	5	2.500 Kč
Náklady pro sociální pracovníky; lektory	300 Kč	3	900 Kč
Honorář pro sociální pracovníky; lektory	5.000 Kč	3	15.000 Kč
Zařízení a vybavení			
Pronájem areálu, chatky	10.000 Kč	1	10.000 Kč
Projektor	1.000 Kč	1	1.000 Kč
Náklady na stravování			
Pití (započítány 2 dny)	130 Kč	60	7.800 Kč
Jídlo (započítány 2 dny)	350 Kč	60	21.000 Kč
Spotřební materiál			
Papíry, flipchart	550 Kč	3	1.650 Kč
Materiály a sportovní vybavení pro děti	2.500 Kč	1	2.500 Kč
Blok na psaní, propiska	45 Kč	30	1.350 Kč
Tiskoviny pro účastníky	50 Kč	30	1.500 Kč
Celkově uznané náklady za obě části projektu			155.335 Kč

Tabulka 4 Rozpočet

19 Logframe projektu

„Metoda logického rámce je postup, který umožňuje navrhnout a uspořádat základní charakteristiky projektu ve vzájemných souvislostech“ (ESFR [online]).

Logframe projektu "Komunikujme s láskou" poskytuje strukturovaný přehled o záměru, cílech, klíčových aktivitách a očekávaných výstupech projektu, stejně jako identifikuje předpoklady a rizika spojená s jeho realizací.

Logframe projektu				
Název projektu:	KOMUNIKUJME S LÁSKOU			
Celkový rozpočet:	Celkový rozpočet činí: 155.335 Kč			
Projektová strategie	Popis projektové strategie	Indikátory plnění	Zdroje k ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Záměrem tohoto projektu jsou návrhy na změny komunikačních vzorců s cílem zvýšit celkové blaho rodiny.	Navržené aktivity, které povedou ke zlepšení komunikačních vzorců v podobě vzdělávacích aktivit a víkendového setkání.	Změna názoru v očích pěstounů na vnímání komunikačních dovedností a užitečnosti terapeutického paradigmatu.	Předpokladem je: Dostatečný zájem pěstounů o zapojení do projektu. Rizikem je: Nedostatečný zájem o zapojení do projektu ze strany pěstounů.
Cíl projektu	Cílem je posílení komunikačních dovedností a následné zlepšení vztahu mezi pěstounskými rodiči a dětmi, které jsou jim do péče svěřeny.	Vytvoření návrhu na vzdělávací aktivity a víkendový pobyt plný praktických cvičení.	Dokumentace, ve které bude důkladně popsán vytvořený návrh na teoretickou i praktickou část projektu.	Předpokladem je: Vytvoření konceptuálního plánu pro projektovou realizaci. Rizikem je: Neuspokojivá kvalita návrhu.

Výstupy projektu	Zorganizovaná čtyři vzdělávací setkání určené přímo pro pěstouny. Zorganizovaný víkendový pobyt pro pěstouny i jejich děti. Evaluační zpráva.	Povědomí o důležitosti aplikace terapeutického paradigmatu a komunikačních dovedností v praxi. Vytvořená koláž z dostupných fotografií.	Vyplněný dotazník spokojenosti s celkovým projektem od všech účastníků.	Předpokladem je: Úspěšné seznámení pěstounů s důležitostí paradigmatu a komunikace v teorii i praxi. Sepsání závěrečné zprávy. Rizikem je: Nezájem o účast na dalších/podobných projektech.
Klíčové aktivity	1. Příprava a organizace vzdělávacích setkání 2. Realizace vzdělávacích setkání 3. Příprava víkendového výjezdu 4. Realizace víkendového výjezdu 5. Evaluace projektu	Detailní harmonogram setkání, vhodné prostory, datum a začátek vzdělávací sekce. Aktivita účastníků, kvalita prezentace a potřebných materiálů. Detailní harmonogram, zajištění ubytování, stravy, příprava praktických cvičení. Úspěšné provedení plánovaných cvičení, aktivní účast na všech blocích, prohloubení vztahu mezi rodinou. Ústní zpětná vazba, závěrečná evaluační zpráva.	Jednotlivé dokumentace, ve kterých budou shrnuty všechny organizační body. Příprava, průběh teoretické i praktické části, výčet praktických cvičení – jak bude vypadat průběh, potřebné materiály k jednotlivým aktivitám. Dále také evaluace a dotazník spokojenosti pro všechny účastníky.	Předpokladem je: Zájem ze strany pěstounů o realizaci celého projektu, jak teoretické, tak i praktické části. Rizikem je: Nezájem o účast v celém projektu, či minimální účast.

Tabulka 5 Logframe

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit projekt na realizaci využití terapeutických metod a technik pro posílení komunikačních vazeb mezi pěstounskými rodiči a dítětem svěřeným do jejich péče. Tento projekt je pouze návrhem pro organizaci Náruč dětem, která tento projekt může zrealizovat.

Dílčím cílem bylo na základě kompilace odborných zdrojů a provedené analýzy zjistit, jaké možnosti může terapeutické paradigma přinést ve prospěch pěstounů. Z analýzy potřeb vyplývá, že klíčovým prvkem pro pěstouny je poskytnutí podpory a nástrojů k rozvoji komunikačních dovedností a schopnosti racionálně řešit emoční potřeby a konflikty u jejich svěřených dětí. Jejich úloha přesahuje pouhé zajištění fyzických potřeb a zahrnuje také poskytování emocionální opory, stability a bezpečí, s důrazem na důvěryhodnou komunikaci s dětmi. Zároveň bylo důležité poskytnout ucelený pohled na potřeby a výzvy v oblasti komunikace a vztahů mezi pěstouny a dětmi v náhradní rodinné péči, což může ve výsledku sloužit jako základ pro navrhování a implementaci podpůrných programů a intervencí.

Pro možnost realizace projektu byly zvoleny čtyři vzdělávací aktivity, jež měly pěstounům zvýšit povědomí o terapeutických metodách a technikách, s nimiž se následně pracovalo na víkendovém výjezdu v praktické části. Celý program pobytu byl zaměřen na posílení komunikačních vzorců a vazeb mezi dítětem a pěstouny.

Tato bakalářská práce je směřována primárně na pěstounské rodiče, nicméně součástí práce jsou i jejich „svěřené“ děti. Pěstounská péče se netýká pouze jednoho subjektu, ale celé rodiny a jejího blízkého okolí.

Zároveň by tento koncept projektu mohl inspirovat organizace, které se angažují v podpoře pěstounů a dětí, aby inovativním způsobem posílily jejich vzájemný vztah.

Anotace

Název práce česky: Aplikace terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny

Anotace: Tématem bakalářské práce je aplikace terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny. Tato bakalářská práce je rozdělena do 17 kapitol a zaměřuje se na využití terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny, kdy hlavním cílem je posílení komunikačních vzorců mezi pěstounem a svěřeným dítětem do jeho péče. V teoretické části práce jsou popsány základní pojmy a následné ukotvení tématu v legislativě České republiky, v sociální politice a v teoriích a metodách sociální práce. Kapitolou číslo devět začíná již samotné představení projektové části, ve které je popsán i cíl projektu. Následující kapitola popisuje cílovou skupinu a klíčové aktivity projektu. Poslední kapitoly se věnují harmonogramu, rozpočtu a logramu projektu. Projektová část obsahuje přibližný plán pro realizaci projektu, včetně čtyř vzdělávacích aktivit pro pěstouny a víkendového pobytu pro pěstouny a jejich děti, kdy hlavním cílem je posílit vztah mezi dítětem a pěstounem.

Klíčová slova: pěstounská péče, náhradní rodinná péče, terapeutické paradigma, komunikace, sociální práce, dítě v náhradní rodinné péči, sociální pracovník, děti

Annotation

Název práce anglicky: Application of the therapeutic paradigm when working with foster parents

Abstract: The topic of the bachelor thesis is the application of the therapeutic paradigm when working with foster parents. This bachelor's thesis is divided into 17 chapters and focuses on the use of the therapeutic paradigm when working with foster parents, where the main goal is to strengthen the communication patterns between the foster parent and the child entrusted to his care. In the theoretical part of the thesis, the basic concepts and subsequent anchoring of the topic in the legislation of the Czech Republic, in social policy and in the theories and methods of social work are described. The presentation of the project part itself begins with chapter number nine, in which the goal of the project is also described. The following chapter describes the target group and key activities of the project. The last chapters are devoted to the schedule, budget and logframe of the project. The project part contains an approximate plan for the implementation of the project, including four educational activities for foster parents and a weekend stay for foster parents and their children, where the main goal is to strengthen the relationship between the child and the foster parent.

Keywords: foster care, substitute family care, therapeutic paradigm, communication, social work, child in substitute family care, social worker, foster parent

Seznam grafů

GRAF FLOW DIAGRAM 1	13
GRAF GANTTŮV DIAGRAM 1	78

Seznam tabulek

TABULKA 1 ZÁVĚR ANALÝZY POTŘEBNOSTI	50
TABULKA 2 INDIKÁTOR SPLNĚNÍ	66
TABULKA 3 MANAGEMENT RIZIK	71
TABULKA 4 ROZPOČET	81
TABULKA 5 LOGFRAME	83

Bibliografie

BECHYŇOVÁ, Věra, KONVIČKOVÁ, Marta. Sanace rodiny. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-392-5. ..

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta. Sociálna práca s rodinou: Základné východiská a aktuálne trendy. Druhé. Slovenská republika: Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 2009, 2009, 250 s. ISBN 978-80-557-0502-6.

BROŽOVÁ DOUBKOVÁ, A. Efektivní komunikace v pomáhajících profesích. Liberec, 2012. ISBN 978-80-7372-941-7

BUBLEOVÁ, PhDr. Věduna, Bc. Jana FRANTÍKOVÁ, Jana GROHOVÁ a Alena VÁVROVÁ. Dítě v náhradní rodině potřebuje i vaši pomoc! [online]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011, 42 s. [cit. 2024-03-24]. ISBN 978-80-87455-06-7. Jana Grohová

BUBLEOVÁ V.; VÁVROVÁ A.; FRANTÍKOVÁ A.; VANČÁKOVÁ M. Průvodce náhradní rodinnou péčí [online]. 2010 [cit. 2010-12-04] Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/files/File/pruvodce_NRP_2010.pdf>

DE SHAZER; STEVE; DOLAN a YVONNE. *Zázračná otázka*. Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0680-4.

DE SHAZER; STEVE; DOLAN a YVONNE. *Zázrak tří květín: terapie zaměřená na řešení s dětmi a dospívajícími*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1484-7.

Dítě a rodina. *Asociace Dítě a Rodina* [online]. Praha: Asociace Dítě a Rodina, z.s, 2023 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://ditearodina.cz>

DUKOVÁ, Ivana; DUKA, Martin a KOHOUTOVÁ, Ivanka. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. 2006. Společnost sociálních

Formy náhradní rodinné péče. *MPSV* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Foster Care, Special Education, and Learning and Thinking Differences: What You Need to Know. *Understood* [online]. New York: Understood for All, 2022 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.understood.org/en/articles/foster-care-special-education-and-learning-and-thinking-differences-what-you-need-to-know>

FRIEDLOVA, K. 2007. Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči. Praha: Grada Publishing a.s.

FURMAN, Ben. *Kids' Skills – Playful and practical solution-finding with children*. Amazon, 2004. ISBN 978-0958018890.

GABRIEL, Z. a NOVÁK, T. Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3

GIDDENS, A. Sociologie. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Druhé. Praha: Osmium, vydavatelství a nakladatelství, 1999. ISBN 8090208185.

HEŘMANOVÁ, Mgr. Jana, Mgr. et Mgr. Marek VÁCHA, Ph.D., Mgr. Hana SVOBODOVÁ, PhDr. Marie ZVONÍČKOVÁ a Mgr. Jan SLOVÁK. *Etika v ošetrovatelské praxi*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3469-9.

HLADKÁ, Kateřina. *Využitelnost aktivit pro pěstounské rodiny realizovaných nad rámec povinného vzdělávání doprovodnou organizací EUROTOPIA.CZ, o.p.s, na Jesenicku*. Olomouc, 2020. Absolventská. CARITAS – Vyšší odborná škola sociální Olomouc.

In: Dalet [online]. Dalet institut. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <http://S.cz/Clanky/SFBT-uvod.pdf>

Kids' Skills: What is Kids'Skills? [online], Nedatováno. Helsinki: Helsinki Brief Therapy, Institute [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.kidsskills.org/WP-fin/>

KREBS, Vojtěch a kol., 2015, Sociální politika. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-921-2.

Leat, D. J. K. (1993). Competence, Teaching, Thinking and Feeling. Oxford Review of Education, 19(4), 499-510. <https://www.jstor.org/stable/1050568>

LUDEWIG, Kurt. *Základy systemické terapie*. Druhé. Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3521-4.

MACEK, Josef. *Základy sociální politiky*. Praha: Lidová knihtiskárna A. Němec, 1925. Matějček, Zdeněk – Dytrych, Zdeněk (1998). Riziko a resilience. *Československá psychologie*, 42(2), 97-105.

MATĚJČEK, Zdeněk, KOLUCHOVÁ Jarmila. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002, 155stran.ISBN80-717-8637-3.

MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků, s. 35.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Třetí. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Třetí. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2003. ISBN 80-7178-549-0.

METODICKÝ POKYN PROCESŮ ŘÍZENÍ A MONITOROVÁNÍ ESI FONDŮ V MS2014+. *MMR.cz*[online]. Praha: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2014 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: https://www.mmr.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Pracovní%20skupiny/PS%20rozpracování%20programů%202014-2020/Metodické%20dokumenty%20pro%20programové%20období%202014-2020/MP-Monitorování-procesu-v-MS2014-_V-01_05_bez_rev2.pdf

Metodika doprovázení – Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče. Online. Amalthea o. s., 2013. ISBN 978-80-904801-0-0. Dostupné z: https://www.centrumpodpory.cz/soubory/metodiky/Amalthea_Metodika_doprovazeni.pdf. [cit. 2024-03-11].

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky: Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023. *MPSV* [online]. Praha, 2024 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, ISBN 978-80-7421-120-1

Náhradní rodinná péče. *MPSV* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2023 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/NARODNI+STRATEGIE+OCHRANY+PRAV+DETI+2021_2029_FINAL.pdf/4d20b44e-a8c5-6882-d46f-a8d0fb7695d5

NAVRÁTIL, P. 2000: Úvod do teorií a metod sociální práce. Národní centrum pro rodinu, Brno

NAVRÁTIL, P. 2001. Teorie a metody sociální práce. 1. knižní vyd. Brno: Zeman.

NAVRÁTIL, Pavel. 2001. *Vybrané teorie sociální práce*. In: MATOUŠEK, Oldřich.

Novela zákona. MPSV [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/novela-zakona-o-socialne-pravni-ochrane-deti>

OXFORD LEARNER'S DICTIONARY. *OXFORD LEARNER'S DICTIONARY* [online]. Advocacy [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>

PAYNE, Malcolm. Modern Social Work Theory [online]. 4 th edition. London: Palgrave Macmillan, 2014 [cit. 2023-04-24]. ISBN 978-0-230-24960-8. Dostupné z: [modern-social-work-theory-4nbsped-0190615249-9780190615246compress.pdf](https://www.palgrave.com/g9780230249608/9780190615249-9780190615246compress.pdf)

PAZLAROVÁ, Hana, 2016. Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese. Vydání první. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.

Pěstounství je profese [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015 [cit. 2023-07-31]. ISBN 978-80-7421-115-7. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf/05050b43-98a8-c396-7195-c2134e972f47

Plaňava, I. (1994). Komponenty a procesy fungující rodiny a manželství. *Československá psychologie*, 38(1), 1-14.

Podpora inovativních služeb pro ohrožené děti a rodiny. *Inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů* [online]. Brno: Operační program: Zaměstnanost Evropského sociálního fondu, 2020 [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <https://www.triada-centrum.cz/organizace/realizovane-projekty/2-uncategorised/200-projekt-2020>

POLÁŠKOVÁ, Lenka. Kroky úspěšného projektu v mateřské škole. Praha: Verlag Dashöfer, 2016. ISBN 978-80-87963-29-6.

POSNER, Keith a APPLEGARTH, Michael. *Projektový management*. Portál, 2006. ISBN 80-7367-141-7.

POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, Praha 1995, 1995. ISBN 80-85850-01-X.

Právní a finanční aspekty doprovázení pěstounských rodin. 2013. Praha: Nadační fond JT.

Proces zprostředkování. MPSV., [cit. 2023-19-06]. 2023, from <https://www.mpsv.cz/proces-zprostredkovani>

PROŠKOVÁ, D. Štěstí, neštěstí, láska, pěstounství. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-164-4.

ŘEZÁČ, J. Sociální psychologie. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

SATIR, Virginia. *Conjoint Family Therapy*. Amazon, 1983. ISBN 978-0831-400-63.

SATIR, Virginia. *Model růstu – za hranice rodinné terapie*. Cesta, 2005. ISBN 80-7295-071-1.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny: Třetí vydání. Praha: Portál, 2012. s. 80-81.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

SOS Dětské vesničky. Online. Dostupné z: <https://www.sos-vesnicky.cz/blog/projekty-zapodpory-sbirkoveho-projektu-pomozte-detem>. [cit. 2024-03-11].

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2023-07-31]. ISBN 978-80-87601-47-1. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

ŠTOCHLOVÁ, Pavla a Lucie KOZLOVÁ. *Influence of features of children suitable for substitute family care on their adoption and placement in foster care*. České Budějovice, 2012. Disertace. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

TOMEŠ, Igor. 2010. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: Učebnice metod sociální praxe*. 2. vydání. Praha: Slon, 2007. ISBN 80-86429-36-6.

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. Druhé. Praha: Slon, 2009. ISBN 978-80-86429-36-6.

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016 [cit. 2023-06-24]. ISBN 978-80-7421-120-1. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>

VOCHOZKA, Marek a Petr MULAČ, 2012. Podniková ekonomika. Praha: Grada

VYBÍRAL, Z. Psychologie lidské komunikace. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. 264 s. ISBN 80-7178-291-2.

VYSKOČIL, Filip. *Právní úprava náhradní rodinné péče* [online]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, spolek, 2014 [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1289015-Mgr-filip-vyskocil-pravni-uprava-nahradni-rodinne-pece-v-ceske-republice.html>

Zákon č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2023: *Zákony pro lidi*, 1999 [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2023: *Zákony pro lidi*, 2012 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>